

REVISTA CULTULUI MOZAIC din R.P.R.

ANUL X — Nr. 112, IANUARIE 1965

Tevet — Shevat 5.25

תבת — שבט 5.25

12 pagini — 75 bani

APARE LUNAR

[București, str. D. Racoviță nr. 8

R. din 23 August

Telefon: 13.25.33

DECORAREA EMINENȚEI SALE D-lui ȘEF RABIN

În cadrul unei solemnități care a avut loc la Departamentul Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri în ziua de 21 decembrie 1964, d. D. Dogaru, secretarul general al acestui Departament a remis în numele Consiliului de Stat medalia „A XX-a aniversare a eliberării României” unui număr de înalți ierarhi bisericești ai diferitelor culte din R.P.R.

Între cei decorați se află și Eminența Sa d. Șef rabin al cultului mozaic, d. dr. Moses Rosen.

INTERVIUL

acordat de Eminența Sa d-l Șef rabin Dr. Moses Rosen postului de radio București

După întoarcerea din călătoria făcută în străinătate, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a acordat unui corespondent al postului de radio București următorul interviu.

INTREBARE: Deși am aflat din revista pe care o redactați că vizita Do. în Israel, care a urmat celei din Elveția, a fost una strict particulară, am citit ulterior în presă și am auzit la radio despre unele manifestări publice ale Do. Vă rugăm să ne relatezi aspecte din aceste manifestări ce au fost organizate în cinstea Do.

RĂSPUNS: Este adevărat că scopul călătoriei a fost unul de natură familială: acela de a participa la punerea pietrei funerare pe mormântul mamei mele, rabinerîn Taube Rosen, care a decedat anul trecut, în Israel. Am fost însă literalmente copleșiți de valul de dragoste cu care am fost întâmpinați pretutindeni, în toate cercurile israeliene.

Deosebit de impresionantă au fost manifestațiile de simpatie pe care le-au făcut mii de evrei simpli, care, pretutindeni pe unde umblam, ne îmbrățișau cu căldura sufletelor lor. Zi și noapte am fost asaltați de masele evreiești, care vedeau în noi întruchiparea judaismului român, căruia simțeau nevoia să-i arate preluire și cinste.

Am avut bucuria să constat și de această dată recunoștința profundă pe care o poartă poporul evreu din Israel guvernului Republicii Populare Române, alfit pentru atitudinea sa profund umanitară în problemele evreiești, cit și pentru deplina libertate religioasă ce se acordă cultului mozaic, la fel ca și celorlalte culte din R.P.R. Conducătorii ai guvernului, ai religiei, ai vieții culturale și sociale n-au conținut, în declarațiile făcute cu această ocazie, să omagieze România, subliniind egalitatea deplină în drepturi de care se bucură evreii români.

Mărețele realizări ale poporului român în domeniul social, economic și cultural, precum și marile progrese pe care le-a dobândit în ultimii ani, au trezit un profund interes în opinia publică israeliană. Posturile de radio și întreaga presă au urmărit vizita noastră în Israel, au înregistrat momentele cele mai importante și au dat un loc de cinste declarațiilor ce le-am făcut la diverse manifestări publice.

Aș vrea să relev un episod născut să ilustreze marea prietenie pe care poporul israelian o nutrește față de poporul român. În timpul vizitei noastre în Israel am avut loc acolo o serie de reprezentații ale unui ansamblu de dansuri român „Perința”. Noua sală „Eichal Hatarbul” din Tel Aviv, cu o capacitate de 3.000 de locuri, a adăpostit 16 reprezentații ale acestui ansamblu, ceea ce însumează aproape 50.000 spectatori. Cifra record în istoricul acestei săli. Aceasta, bineînțeles, în afara zecilor de mii de spectatori din celelalte orașe ale țării. Cîntecele și dansurile românești au stîrnit o adevărată frenezie, care a electrizat, parcă, întreaga țară.

INTREBARE: Stimate d-le Șef rabin! Sintem informați că ați participat la o reuniune internațională evrească în Elveția. Ce ați putea să ne spuneți despre aceasta?

RĂSPUNS: Am dat curs invitației primite din partea lui „International Council of Jewish Social and Welfare Services” de a participa la solemnitatea sărbătoririi unei jumătăți de veac de la întemeierea lui „American Jewish Joint Distribution Committee”. Cu această ocazie s-a oferit d-lui Charles Jordan, directorul general al acestei organizații, înelul Nansen de către comitetul „International Sovereign Committee Fridjof Nansen”, în semn de omagiu pentru activitatea ce o desfășoară în slujba ajutorării omenilor „ori unde se află o suferință”, ca să utilizez însăși expresia sărbătoritului.

Am avut prilejul, la această măreță prăznuire, să iau contact cu conducători ai marilor comunități evreiești din lume, care s-au reunit la Geneva pentru a lua parte la o festivitate de o importanță excepțională pentru întregul judaism.

Îmi îngăduiți ca pe această cale să exprim binefăcătoarei instituții evreiești felicitări pentru nobila muncă desfășurată pînă în prezent și să-i urez mult succes și pentru viitor, în alinarea suferințelor omeniești.

INTREBARE: Care sînt concluziile ce le-ați tras din această călătorie?

RĂSPUNS: Odată mai mult n-am convins cit de puternică e voința de pace în rîndurile maselor largi de pretutindeni. Cunoașterea reciprocă este una din condițiile necesare creării climatului de bunăvoință și înțelegere. Mesajele de pace și veștile despre lupta pașnică pe care le-am purtat în ambele sensuri în decursul acestei călătorii, cred că sînt o modestă contribuție la marea cauză a păcii în lumea întreagă.

Audiența d-lui Șef rabin Dr. Moses Rosen la președintele statului Israel

Președintele statului Israel, d. Zalman Shazar, a primit în ziua de 12 noiembrie 1964, într-o lungă audiență pe d. dr. Moses Rosen, Șef rabinul cultului mozaic și președintele Federației Comunităților Evreiești (M.) din R.P.R., deputat în Marea Adunare Națională a R.P.R.

Sîmbătă 14 noiembrie 1964 d-na și d. Șef rabin au fost oaspeții la kiduş ai d-nei și d-lui președinte Shazar.

INTREVEDERI CU Dr. NAHUM GOLDMAN PREȘEDINTELE CONGRESULUI MONDIAL EVREIESC

În zilele de 12 noiembrie și 11 decembrie 1964 Eminența Sa d. Șef rabin a avut îndelungate întrevederi cu d. dr. Nahum Goldman, președintele Congresului Mondial Evreiesc, discutînd diverse probleme judaice de interes comun.

Eminența Sa d-l Șef rabin al cultului mozaic membru al Consiliului F. D. P.

În vederea alegerilor pentru Marea Adunare Națională și pentru sfaturile populare, care vor avea loc la 7 martie 1965, s-a constituit în Sala Palatului Consiliului de Stat, în ziua de 23 decembrie 1964, Consiliul Frontului Democrației Populare.

Între membrii Consiliului se află și Eminența Sa d. dr. Moses Rosen, Șef rabinul cultului mozaic din R.P.R., președintele Federației Comunităților Evreiești (M.) din R.P.R., deputat în Marea Adunare Națională.

Fructe de Hamișa Asar Bešvat

de rabin I. M. ZALMAN

Toiul iernii. Cerul e cenușiu și mohorît, zăpada se așterne troiene, iar crivățul suflă cu putere. În casă, însă, e cald și bine, cea căldură specifică zilelor de sărbătoare. Dar ce sărbătoare e azi? Se întreabă nerăbdătorii copiii. E Hamișa Asar Bešvat — 15 Svat, Anul nou al pomilor, o sărbătoare modestă, desigur, dar plină de poezie.

În jurul mesei puse iau loc ai casei. Ochii ageri ai copiilor au zărit numai-decît coșulețul cu fructe exotice care împodobește masa în această zi. La desert fiecare membru al familiei primește o porție de fructe pe care le consumă nu fără oarecare solemnitate, după ce a fost rostită benedictiunea de rigoare...

Hasidimii acordă importanță zilei de 15 Svat, iar rabinii evocă versete din biblie și citate talmudice despre fructe și pomi. „Omul e asemenea pomului” spune tora, dînd metaforii un sens cabalistic. Cel care studiază tora și împlinește preceptele ei e ca un pom cu rădăcini adînc înfipte în pămînt și cu coroana răsîrîtă mîndru către albastrul cerului.

Pentru hasid, fiecare fruct de pe masa de Hamișa Asar Bešvat e un simbol. Cugetul se îndreaptă neșovăitor spre cer precum curmalul, care ne dăruiește fructul său dulce. Viața omului trebuie să fie plină de fapte bune așa cum rodia e plină cu semințe. Portocala amintește de revelația sînaitică; după cum acest pom înfloră dă rodul și mai apoi frunza, tot așa poporul adunat la poalele muntelui Sinai spre a primi decalogul s-a grăbit să-l răspundă lui Moșe: Naase venișma — Vom îndeplini poruncile divine și le vom asculta. Ordinea e oarecum nefirească,

(continuare în pag. 5)

Moșe — Omul

Michel Angelo l-a înfățișat ca un senizen împietrit în ialduri majestuoase, cu figură senină, cu privire atîntită în eternitate. Superba strălucire a marmorei și geniul neegalat al marelui artist i-au conferit măreția legiutorului implacabil, elevația proiectului care vorbea „Iafă în Iafă cu D-zeu”, ale cărui gesturi provocau miracole și revelații, victorii și dezastre. De sub dalta titanului Moșe a fisnit învîluit de imensa aureolă pe care istoria, mitul și legenda i le-au fcut în decursul secolelor și milenilor...

Din paginile bibliei, însă ne întîmpină un Moșe uman și simplu, care împarte cu neamul său piinea amară a exilului și robiei și care va parcurge împreună cu ai săi calea lungă și istovitoare de la sclavie la libertate. Nu un supraom, nu un erou convențional, infailibil, care vede și știe tot, care are so-luții de-a gata pentru toate problemele, ci un om din carne și sînge, un luptător care înaintează pas cu pas spre ținta ce și-a propo-s, care cunoaște din plin și înfrigurarea luptei, și bucuria neegalată a victoriei, dar și amărăciunile înfrîngerii... Nepărtinitoare și dreaptă, biblia ni-l înfățișează în clipele sale de exaltare, dar nu trece sub tăcere nici cea-surile chinuătoare de șovăială: ni-l arată înfrîntînd temerar adversitățile, trecînd peste obstacole, dar nu ne ascunde nici momentele sale cele mai penibile, cînd e ostenit, amărît, acceptional de neînțelegerea a lor săi.

Ceeace înțește și cucerește spiritul din prima clipă în care Moșe își face intrarea — în primul capitol al celei de a doua cărți a bibliei — pe scena istoriei, este marea, neasemuita lui modestie. După un scurt intermezzo la palatul sumptuos al Faraonului, unde a dus o existență princiară, tinărul Moșe, pe care opulența nu l-a corupt, iar me-

V. R.

(continuare în pag. 5)

Președintele statului Israel întîmpină călduros pe d. Șef rabin dr. Moses Rosen

דער פרעזידענט פון מדינת ישראל נעמט ווארעם אונז דעם רב משה רוזן.

Concursul Biblic internațional

Cartea cărților a oferit în toate timpurile teren larg pentru dispute pasionale. O frază, un personaj, un episod din universul biblic dădea loc la interpretări și discuții aprinse, care se prelungeau zile și săptămâni. Preopinii erau uneori erudiții eminenți, iar alte ori oameni de rind, fără titluri academice, dar cu o neostoiită dragoste pentru studiu. De fiecare dată ultimul cuvânt aparținea celui mai învățat, iar acest lucru îl confera o cinste cu care nici averea, nici onorurile nu puteau rivaliza.

Într-un anumit sens, Concursul biblic internațional constituie o reeditare la mari proporții a acestor dispute pasionale. Terenul e același, dar cadrul e adecvat epocii noastre. În locul tirului arhaic de altă dată — marile metropole ale lumii; în locul admirației cititorilor concetățeni — celebritatea, notorietatea pe care radioul și presa le asigură în zilele noastre.

În anul 1964 s-a desfășurat cea de a treia ediție a concursului. Prima a avut loc în anul 1958, iar a doua în 1961. Așa dar competiția e pe cale să devină tradițională. La ediția din 1964 au participat concurenți din 20 de țări, printre care și două state africane — Nigeria și Etiopia, aceasta din urmă fiind reprezentată de o fată de 18 ani. Dintre cei 20 concurenți numai doi erau evrei — Iomtov Krasnoianski din Israel și Samuel Singer din New York. Finala concursului a avut loc la Ierusalim, în prezența a 4.000 spectatori, care ocupaseră pînă la ultimul loc amfiteatrul de festivități al universității. Alte sute de mii de oameni au urmărit la aparatele de radio desfășurarea întrecerii.

La primul tur juriul a pus candidaților trei întrebări. Mai întâi să indice cel puțin trei episoade din care s-a rezultat că regele Saul a fost un om modest. A doua întrebare: regii Egiptului sînt indicați în biblie sub denumirea generică Faraon, în unele cazuri sînt însă pomenite și numele acestora. A se indica patru asemenea nume. A treia întrebare, a se indica 6 împrejurări cînd delegații sau personaje ale unor popoare străine au sosit, în perioada biblică, la Ierusalim, fie ca prieteni, fie ca inamici.

Deși israelianul Iomtov Krasnoianski plecase la acest concurs ca mare favorit s-a văzut încă de la primele probe că acesta era un concurent de temut în persoana australiano-americanului Grom Mitchell. Acesta a totalizat la proba preliminară 14 puncte, față de 13 puncte cit a obținut Krasnoianski.

Finala concursului s-a desfășurat a doua zi și a fost de la ora 8,30 seara pînă la

3 dimineața. Concurenților le-au fost puse peste 60 de întrebări. Disputa a fost dramatică. Rînd pe rînd participanții dădeau răspunsurile, iar proba era eliminatorie. La ora 1 noaptea 16 concurenți fuseseră siliți să abandoneze. Lupta pentru primul loc se dădea între Krasnoianski și Mitchell. Ceilalți doi concurenți rămași în competiție erau: o femeie din Finlanda și un tânăr din Noua Zeelandă.

Ultimile 3 întrebări au decis rezultatul concursului: pe locul întâi s-a clasat Mitchell cu 45 puncte, pe locul doi Krasnoianski, cu 44 puncte, iar pe locul trei concurenta finlandeză.

Așa s-a încheiat ediția 1964 a Concursului biblic internațional. În cercurile de specialitate se discută însă în continuare despre oportunitatea organizării unei asemenea competiții. Părerile sînt împărțite, fiecare parte aducînd în sprijinul tezei sale argumente ce se cer luate în considerație. Astfel, adversarii acestei competiții susțin că biblia nu trebuie transformată în arena unor întreceri de tip sportiv. În afara de aceasta ei pun la îndoială valoarea concursului, arătînd că a ține minte cutare episod, sau cutare nume biblic nu însemnează cîtăși de puțin a înțelege conținutul și spiritul Cărilor cărților.

La aceasta, cei ce se pronunță în favoarea concursului obiectează că acesta este un mijloc dens de eficace de a trezi interesul pentru biblie. Firește, nimeni nu susține că Mitchell sau Krasnoianski ar fi cei mai mari cunoscători ai bibliei. Dar chiar dacă clasaamentul e relativ, iar concursul însuși amintește de dispute sportive, el constituie totuși un fapt pozitiv.

FUNDATIE PENTRU CULTURA EVREIASCA

În 1965 își începe în S.U.A. activitatea Fundația pentru cultura evreiască așezămint ce-și propune să sprijine activitatea organizațiilor lor și institutiilor ce activează în domeniul educației și culturii evreiești.

Fundația va acorda burse universitare pentru specializare în domeniul iudaicității, va stimula înființarea de catedre de specialitate la universități și colegii, pregătirea de profesori, rabini etc.

ISTORIA EVREILOR VAZUTA DE POUL BORCHSENIUS

În numărul nostru trecut am prezentat cititorilor figura nobilă a pastorului danez Poul Borchsenius, care în timpul războiului a avut un rol de seamă în acțiunea de salvare a evreilor din Danemarca. Arătam atunci că pastorul luteran este autorul unei istorii a evreilor în 5 volume, care a apărut recent în traducere engleză.

Interesul lui Borchsenius pentru acest subiect este lesne de înțeles. Nu e de mirare ca un om care și-a pus în primejdie viața pentru semenii săi evrei să fi fost atras de ei și de istoria lor. Pentru acest scriitor plin de imaginație, cu un dezvoltat simț al romanticului, istoria nu este o simplă depunere a unor întîmplări petrecute în trecut. Dacă este adevărat, după cum scrie însuși Borchsenius, că „sînt locuri unde timpul rămîne nemîșcat și în care prezentul se confundă cu trecutul”, nu este mai puțin adevărat că cititorul, cufundat în evenimentele petrecute cu mii de ani în urmă, se pomeneste deodată rînduș în prezent. Căci pentru Poul Borchsenius istoria este contemporană în cel mai strict înțeles al cuvîntului.

În cele 5 volume, Borchsenius tratează istoria evreilor începînd de la căderea Ierusalimului, în anul 70 al erei noastre, pînă în anul 1948. Primul volum, intitulat „Fiul stelei”, se ocupă de lupta disperată dusă de evrei împotriva asupritorilor romani și de separarea credinței creștine de izvoarele ei — iudaismul. „Cele trei cercuri” tratează istoria evreilor din Spania. Celelalte trei volume se intitulază: „Dincolo de zid” (istoria ghetoului), „Lanțurile cu fost sfîrșimate” (istoria emancipării evreilor) și „Au apărut zorile”, ultimul din ciclu.

Este o experiență turburătoare de a fi călăuzit de un ghid neevreu pe cărările străni ale istoriei evreilor, de a retrăi prin intermediul său singeroasa epopee a marilor, extraordinarele aberații ale pilpîștilor, viziunile mesianice ale lui Sabetai Zvi și altele alte momente dramatice din milenara istorie evreiască.

DEPOZITIA UNUI SUPRAVIEȚUITOR

La Londra a apărut cartea „Nu pot uita”, de Rudolf Vrba și Alan Bestic. Rudolf Vrba este unul din principalii martori ai acuzării la procesul de la Frankfurt al căpeteniilor lagărilor de exterminare de la Auschwitz. Dar pe lângă mărturia depusă la proces, el a scotocit necesar să depună în fața unui for superior: conștiința lumii civilizate. Astfel a luat naștere cartea „Nu pot uita”.

Datorită acestei cărți, cititorul retrăiește viața evreilor din micile comunități risipite în Europa centrală și răsăriteană, îi însoțește, înspăimîntat, flămînz și însetat, pe drumul deportărilor, trăiește întreaga lor gamă de suferințe, de la munca extenuantă, febra tifoidă, bălăile și torturile, pînă la „selecționare”, gazele și arderea în crematoriile.

Vrba, originar din Slovacia, a supraviețuit datorită unui șir de coincidențe ferice și a voinței sale încăpăținate de a trăi. În anul 1944 el reușește să evadeze de la Auschwitz, se înapoiază în Slovacia și trimite mesaje de alarmă nuntului papal de la Bratislava și reprezentanților populației evreiești din Budapesta.

Dincolo de valoarea sa literară, cartea „Nu pot uita” este un zguduitor act de acuzare la adresa fascismului.

„Anul 1964 a fost un an de noi succese în dezvoltarea economică și social-culturală a patriei noastre. Datele preliminare privind îndeplinirea planului de stat arată o dată în plus că aplicarea neabătută a politicii de industrializare a țării, promovată de partidul nostru, asigură lărgirea și perfecționarea bazei tehnice materiale a socialismului, constituie fundamentul trainic pentru creșterea armonioasă, în ritm susținut, a ramurilor economiei naționale, pentru înflorirea unui trai mai bun al tuturor celor ce muncesc.

Ca rezultat al muncii rodnice, pline de avînt, a muncitorilor inginerilor și tehnicienilor, planul producției globale industriale pe acest an va fi depășit cu peste 2 la sută, realizîndu-se o producție cu 14 la sută mai mare față de anul trecut.”

Ca și în anii precedenți, ramurile industriei grele, însoțitoare pentru progresul întregii economii, s-au dezvoltat într-un ritm superior celui pe ansamblul industriei. Comparativ cu 1963, producția industriei energiei electrice și termice a sporit cu peste 23 la sută, a industriei chimice cu 23 la sută, a industriei construcției de mașini și prelucrării metalelor cu aproape 18 la sută.”

DIN DAREA DE SEAMA PREZENTATA DE ION GHEORGHE MAURER
PRESEDINTELE CONSILIULUI DE MINISTRI AL R.P.R.
CELEI DE A ȘAPTEA SESIUNI A MARIILOR ADUNĂRI NAȚIONALE

Sidy Thal — un capitol din istoria teatrului evreiesc

Sidy Thal: o actriță care a dominat viața teatrală evreiască din România, în perioada dintre cele două războaie mondiale. Sidy Thal: un nume care evocă un întreg capitol din istoria teatrului idiș. Sidy Thal: răsfățata publicului, capul de afiș al atîtor spectacole ce nu au fost doar răsunătoare, dar efemere succese, ci tot atîtea trepte spre un teatru evreiesc de artă autentică. „Pata galbenă”... „Comoara”... „Ioșke Calb”... Piese în care actrița nu a delinut numai un rol, ci cărora le-a dat strălucire prin înălțarea talentului său.

E sigur: cei care au văzut-o cîndva, cei care au trăit măcar o seară mirajul pe care

aceasta cu ochi negri și o vervă neseacă.

În această primă perioadă, drumul actriței se încrucișează cu cel al poetului Iacob Sternberg. Era cîrind după turneu în România a celebrei trupe din Viena, pe la începutul deceniului al treilea. Sub impresia acestui ansamblu, poetul și omul de teatru se gîndește să monteze un spectacol care să merite cu adevărat calificativul de „artă”. Cîneva îi vorbește de Sidy Thal iar experimentatul om de teatru întrevide imediat în tinăra vedetă a trupelor rătăcitoare pe marea actriță de mai tîrziu.

Prima problemă ce se pune regisorului este a repertoriului. Unde putea fi găsită o piesă care să permită montarea unui spectacol de înaltă artistică și care în același timp să corespundă gustului de atunci al publicului? Răspunsul nu era deloc ușor de găsit. La cele din urmă, Sternberg se fixează asupra unui text — o piesă într-un act — a poetului și dramaturgului L. Malah, pe care actrița americană Tily Adler o lăsase la București. Acesta e materialul care i-o servit regisorului pentru montarea dramei în trei acte „Pata galbenă”. Succesul e răsunător, iar Sidy Thal realizează o mare creație.

Inițial fusese vorba de un singur, în cel mai bun caz de cîteva spectacole, cu această piesă. Dar nimic nu e mai tonic decît succesul și formația se gîndește acum la ceea ce înainte pîruse un vis irealizabil — la un teatru permanent. Așa a luat ființă ansamblul Sidy Thal-Iacob Sternberg, cu spectacolele sale de înaltă înaltă, cu repertoriul său ales, care a contribuit la ridicarea nivelului artei teatrale evreiești din România și care a însemnat atît de mult pentru formarea gustului artistic al unei întregi generații.

După „Pata galbenă” a urmat „Comoara”. În viziunea lui Iacob Sternberg piesa lui Salom Alechem a căpătat dimensiuni și profunzimi noi, întregul spectacol fiind înălțat într-o mreață de subtilă poezie, Bucureștiul, apoi orașele și ținuturile prin care poposește ansamblul Sidy Thal-Sternberg aplaudă îndelung această piesă. Vine apoi drama lui I. I. Singher, „Ioșke Calb”, spectacolul de improvizat „Hașe din Caratscrac”, revistele lui Iacob Sternberg. În toate Sidy Thal e prima vedetă, în toate actrița ride, cîntă, joacă și dansează, e veselă și tristă, relevînd spectatorilor încîntați multiple fațete ale personalității sale dramatice.

V. ISAC

COMEMORAREA LUI ION CREANGA

Împlinirea a 75 de ani de la moartea lui Ion Creangă a prilejuit un mic, dar omagiu adus de întregul popor marelui povestitor. Presa, radioul, critica literară, au consacrat mult spațiu artistului și operii. Cu acest prilej s-a vorbit și s-a scris pe larg despre specificul și universalitatea artei sale. Căci ca orice mare scriitor național, reprezentînd prin valoarea operei sale un moment de adîncă originalitate, Ion Creangă poartă în sine vocația universalității. Sau cum observă acad. ti. Călinescu „Creangă este o expresie monumentală a naturii umane în ipostaza ei istorică ce se numește poporul român, sau, mai simplu, de poporul român însuși, surprins într-un moment de genială expansiune.”

PREMIERA LA TEATRU DE OPERA ȘI BALET

Pe scena Teatrului de Operă și Balet din București a avut loc premiera a două noi lucrări originale, reunite într-un singur spectacol. Este vorba despre opera într-un act „Prometeu”, scrisă de Doru Popovici pe un libret inspirat de piesa cu același nume a lui Victor Efimiu, și de „Galileo Galilei”,

talentul ei și-a săl creeze la lumina rampei, cei care au ris, au plîns și au visat cu ea — nu au uitat-o. Ceilalți — mai tineri — care nu au avut prilejul s-o vadă, au auzit, despre această apariție meteorică pe firmamentul teatrului evreiesc antebelic. Alții pentru unii, și pentru alții am considerat că nu ar fi lipsit de interes să evocăm în cîteva trăsături figura actriței, recurgînd pentru aceasta la amintirile poetului și regisorului Iacob Sternberg.

Drumul spre scenă al actriței nu a trecut nici prin Conservator, nici prin vreă altă școală de artă dramatică. Copil de oameni de conștiință modestă, ea a văzut de timpuriu cum cîntecul popular însoțește munca grea a lucrătorilor la covată sau la cuptorul micilor brutării cernăuțene a părinților. Aici a ascultat și cîrind a înghițat ea însăși primele cîntece.

Vocei dulce, de alto, a fetei brutarului este remarcată și la 12 ani o găsim în corul templului din Cernăuți: primul ei rol în trăsături... Încă un pas și iată-o apărînd în roluri de copil pe scena teatrului de operă din oraș. Acest teatru dăa încă de pe vremea lui Avram Goldaden și repertoriul său cuprindea aproape toate piesele idiș — începînd de la „Sulamit”, „Sacrificarea lui Isaac” și terminînd cu drama lui An-sky, „Dybuk”.

Vestea despre talentul neobișnuit al acestei fete se răspîndește repede și „trupele teatrale” care cutreeră orașele și ținuturile Moldovei supralicitează angajarea ei. La vîrsta cînd fetele se mai joacă cu păpușile, Sidy Thal joacă roluri principale în aceste ansambluri. E perioada de început a carierei actriței, în care repertoriul ei este alcătuit din piese populare, gen „Betivanca”, „Comedianta” etc. Scena e mică și slab luminată, decorația mai puțin decît modestă, iarza sălile de spectacol sînt uneori nelămurite, dar publicul mai puțin decît modest, simpli, meseriași și funcționari, tineri și gospodine — e de fiecare dată eucerit de jocul actorilor, dintre care se detașează fata

Vaticanul și evreii

În ultimele zile ale celei de a treia sesiuni, Consiliul ecumenic Vatican II a adoptat Declarația „Atitudinea bisericii față de religiile necreștine”. Documentul este alcătuit din cinci părți, dintre care una despre evrei.

Declarația începe cu o parte introductivă ce proclamă unitatea umanității. Partea a doua se referă cu cordialitate la hinduism, budism și alte religii necreștine. Capitolul următor se referă la musulmani. Documentul se încheie cu capitolul intitulat „Frăția universală, fără discriminare”, unde înțere, se spune că „toți oamenii și în special creștinii, trebuie să se abțină de la orice discriminări din motive de rasă, culoare a pielii, credință religioasă sau mod de viață”.

Capitolul referitor la evrei, care conține încă tonuri misionare, cere catolicilor să se abțină de la orice act de discriminare sau de persecutare a evreilor. „Biserica catolică — se spune în Declarație — afirmă că din voința lui Dumnezeu începăturile credinței se află printre patriarhi, Moise și profeți.” și că din punct de vedere religios „toți creștinii sînt fii ai lui Abraham”.

Mai departe se arată că „Biserica catolică nu poate să uite că a primit revelația vechiului testament de la acest popor cu care Dumnezeu, în bunăcredință Sa, a încheiat vechiul legământ”.

Capitolul reamintește că „Apostolii, temelii și stâlpi bisericii, ca și mulți dintre primii lor discipoli, care au răspândit evanghelia lui Christos, au ieșit din sinul poporului eвреu.”

Conciliul condamnă persecuțiile religioase, declarând că „deploră și condamnă ura și persecuțiile împotriva evreilor, propagate și înfruptate în trecut sau în zilele

noastre.” Declarația absolvă pe evreii de acuzația de a fi vinovați de crucificarea lui Isus. „Nicio dată poporul eвреu nu trebuie prezentat ca un popor blestemat sau vinovat de deicid. Ceea ce i s-a întâmplat lui Christos nu poate fi atribuit în nici un caz întregului popor eвреu care a trăit în epoca aceea și cu atât mai puțin celor ce trăiesc astăzi.”

Votul cu privire la capitolul despre evrei a avut următoarele rezultate: 1770 voturi pentru, 185 contra și 7 voturi pentru, cu rezerve. Votul final, privind întreaga Declarație, a dat următoarele rezultate: 1651 pentru, 99 contra și 242 pentru, cu rezerve.

Promulgarea Declarației urmează să se facă la viitoarea sesiune a Conciliului, după examinarea sugestiilor făcute de cei 242 cardinali care au făcut unele rezerve.

Acest Document a fost primit cu satisfacție în cercurile liberale ale bisericii. În ce privește opinia eвреască, se dezaprobă accentele misionare, dar se exprimă satisfacția pentru faptul de a se retrage monstruoasa acuzație de deicid. Astfel, directorul Comitetului american eвреesc Zaharia Schuster a spus: „Declarația nu este numai primul document din istoria catolicismului care stabilește poziția justă față de evrei și iudaism, ci prin ea biserica recunoaște fără echivoc falsitatea vechilor acuzații împotriva evreilor. Totodată se accentuează valorile comune, care formează trăsătura de unitate dintre evrei și creștini.”

La rândul său Sefrabinul Romei, prof. Elie Toaff, a declarat: „Am aflat cu satisfacție de votul a aproape unanim asupra capitolului referitor la evrei. 90 la sută dintre sfinții părinți au adoptat un document care în mod sigur face dreptate evreilor.”

Într-o casă din Londra

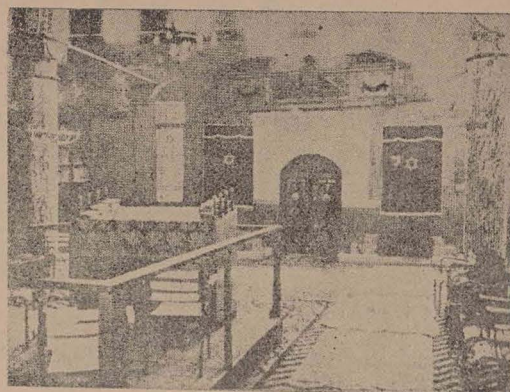
O casă olșnuită londoneză, cu zidurile înegrite de vreme, cu ferestre mari și cu acoperiș de țigla. La intrare o plăcută discretă: Dr. Alfred Wiener. Această casă este bine cunoscută acelor care studiază istoria nazismului. Căci vreme de aproape patru decenii, dr.-ul Wiener, care și-a consacrat cea mai mare parte a existenței sale studierii acestei molițe, a adunat un vast material documentar, de cea mai mare importanță pentru cunoașterea epocii. Iată de ce istorici, ziaristi, sociologi și alți cercetători vin deseori aici pentru a consulta fondul documentar al dr.-ului Wiener.

Născut la Potsdam, Alfred Wiener a studiat la Berlin și Heidelberg, obținând titlul de doctor în științele orientale. Din anul 1923 a început să lucreze în organizația centrală a evreilor germani. Dr.-ul Wiener își dă curind seama de pericolul pe care-l reprezintă hitlerismul în ascensiune, avertizând în repetate rânduri cerurile conducătoare ale republicii de la Weimar.

În anul 1933 părăsește Germania, stabilindu-se la Amsterdam, unde pune bazele Biroului central eвреesc de informații, care-și propune ca scop adunarea materialelor cu privire la tratamentul evreilor din Germania nazistă.

Cind hitleriiștii invadează Olanda, dr.-ul Wiener reușește să se salveze, împreună cu arhiva sa, la Londra. Aici își lărgesc sfera de activitate, ocupându-se cu adunarea materialelor despre nazism, fascism și antisemitism.

Luna trecută, dr.-ul Alfred Wiener a încetat din viață, la vârsta de 78 de ani. El a lăsat o bibliotecă de 60.000 volume, documente de mare importanță pentru istoricii care se ocupă cu studiul nazismului.

Interiorul sinagogii din Rodos

PE INSULA RODOS

Comunitatea eвреască din insula Rodos este dintre cele mai vechi din Europa. În cartea Macabeilor se află o referire la așezarea eвреască de pe această insulă. În decurs de două mii de ani această colectivitate a suferit prigoane și represii fără număr, dar le-a supraviețuit și a continuat să dăinuască. Cea mai teribilă perioadă din istoria bi-milenară a comunității a fost însă anii ocupației hitleriste. Toți evreii din insulă au fost deportați la Auschwitz, la Dachau și în alte lagăre și exterminați. Din înfloritoare comunitate de altă dată nu a rămas decât amintirea și un nume: strada Martirilor Evreii.

Din cei 40.000 de evrei cîți trăiau pe insulă înainte de război nu au rămas acum decât șase familii. Sinagoga, care are o vechime de

peste șase sute de ani, e închisă aproape întregul an. Doar de Roș Hașana și Iom Kipur răsună iar glas de rugăciune.

Cu puțin înainte de izbucnirea războiului, conducerea comunității hotărîse renovarea străvechii sinagogi. A fost angajat un pictor, care a început să picteze tablele legii de-a-supra chioștului sfînt. Dar cînd a ajuns la „Să nu uciți”, au început deportările masive și imediat cu ceilalți pictori a pornit pe drumul martiriului, lăra a mai avea puțină să-și termine lucrarea.

„Acestea sînt explicațiile pe care paznicul sinagogii — bătrîn de peste 90 de ani — le dă turiștilor străini care se miră observînd că la sinagoga din Rodos decalogul se oprește la porunca a șasea.

Maranii din Mexico

În Arhivele naționale ale Mexicului se păstrează un document care se referă la cea mai veche comunitate eвреască din această țară. Este vorba de decretul semnat la 31 mai 1579 la Toledo, pe atunci reședința regilor Spaniei, prin care Ferdinand al VII-lea acordă lui don Luis de Carabajal y Cueva permisiunea de a coloniza ținuturile descoperite de Columb.

Carabajal, un maran, a convins pe mulți dintre prietenii săi evrei să vină cu el în noua țară, spre a scăpa de persecuții. Oamenii acestia, care trăiau în umbra rugurilor Inchiziției, erau dispuși să accepte orice primejdii, să înfrunte chiar și moartea, numai să-și regăsească libertatea și demnitatea de om. Însușiiștii de acest vis, ei și-au părăsit cu totul, s-au desprărit de rude și prieteni, au străbătut oceanul și au ajuns pe țărmurile Lumii Noi. Împărțind noii veniți în două grupuri, Carabajal a așezat unul în Monte Meres, unde au plantat livezi de portocali care și acum dau cele mai ațese fructe din țară. După ce și-a statornicit familia într-o fermă cumpărată în statul Vera Cruz, Carabajal a pornit mai departe cu cel de al doilea grup, ajungînd pînă la Monterey, unde deține mai tîrziu guvernatorul ținutului.

Reușita lui Carabajal trezește invidia și dușmănia vice-regelui, contele Lorenzo Iuares de Mendoza care-i spune că un eвреu, chiar dacă pune oceanul între trecut și viitor, tot nu se poate sustrage necazurilor și destinului său...

Urmărit de dușmănia vice-regelui, Carabajal părăsește ținutul Monterey și se mută la Mexico City. Aci cele două surori ale sale se mărită cu doi proprietari de mine, Antonio Diaz și Jorge de Almeida. După ani îndelungați de zbucium și primejdii, familia pare

a fi ajuns înșirșit la un liman liniștit.

Dar soarta are grijă să spulbere curînd aceste iluzii. În anul 1590, familia de marani este ridicată și internată de Inchiziție. La muzeul din Mexico se pot vedea și astăzi instrumentele de tortură cu care cei prinși au fost silșiți să destăinuiește unde s-a ascuns Carabajal. Curînd acesta e prins în Munoloo, oraș fondat de el. Suferind de torturi, Carabajal mărturisește că deși trecut de formă la catolicism, în sufletul său a rămas credincios iudaismului. Internat și ținut în lanțuri, el moare de urma maltrărilor și a amărăciunilor. Pe baza mărturisirii sale că ar fi autorul unui manuscris care uncepe cu cuvintele „În numele lui Dumnezeu”, Luis de Carabajal y Cueva este considerat primul poet eвреu din America.

Celalți marani din neamul Carabajal au fost judecați la 24 februarie 1590 — era într-o sîmbătă și fiind găsiți vinovați de erezie au fost osîndiți a fi arși pe rug. Sentința fu edusă la îndeplinire și cei lașiți de rugurile Spaniei sfîrșiră pe cele ale Mexicului. Cîmplutul avertisment al conelui de Mendoza se împlinise întocmai...

„Aceasta este prima filă din istoria comunității eveiești din Mexico — „Congregacio Israelita Mexicana del Kahel Kadeș Bnei Elokim”. Ea a rezistat tuturor încercărilor și vicisitudinilor. Cîți din tre membrii ei sînt urmașii vechilor marani, stabiliți aici cu patru secole în urmă? Deși nu se poate da un răspuns precis la această întrebare, e lucru sigur că urma lor nu s-a pierdut. Numai în Monterey aproape 50.000 de persoane consideră că ar descinde din evreii care s-au stabilit aici după ce și-au pierdut conducătorul.

S. Benjamin

Permite iudaismul bucuria?

Permite oare iudaismul bucuria? Iată o întrebare la care originea cunoaște cit de puțin esența religiei noastre nu va șovăi să răspundă afirmativ. Bucuria — simțimînt profund uman — este nu numai permisă, dar și rezervată ca o lavoare divină fiecăruia om. În contrast cu trista resemnare ce se află la baza altor sisteme elico-religioase — stoicismul, mahomedanismul, budismul — iudaismul a fost de la începuturile sale o religie optimistă. Biblia conține numeroase cuvinte pentru a exprima noțiunea de bucurie, printre care: simha, sason, heluah, ghil și rinna. Cărlile sfinte exaltă bucuria de a trăi bucuria de a contempla tabloul marelui creațiunii, premădăsc bucuria datoriei împlinite, a conștiinței curate. Această infuzie viguroasă de bucurie și de dragoste de viață se află probabil la rădăcina optimismului eвреesc, simțimînt pe care nici persecuțiile, nici suferințele fără sfîrșit îndurate de-a-lungul istoriei nu au reușit să-l stingă.

Optimismul iudaic este un simțimînt activ: el nu se mărginește numai să accepte viața așa cum e, ci e convins că ea poate fi necontenit transformată, înfrumusețată. Pentru a-și menține nealterată încrederea într-un viitor luminos, pentru a-și conserva personalitatea în mijlocul încercărilor și vicisitudinilor soartei, credinciosul eвреu a fost obligat de „a visa și a avea viziuni”.

Faptul că în ebraică există cel puțin zece expresii diferite pentru noțiunea de bucurie și de veselie are o semnificație psihologică, deoarece limba este oglinda sufletului. Oricine studiază Biblia nu poate să nu remarce frecvența cu care aceste noțiuni revin în paginile ei. Ele ating întreaga gamă a emoțiilor umane, fiind atribuite și proceselor cosmice.

„Căruile să se veselească și pămîntul să se bucure” — exclamă psalmistul, „Cîmpul și tot ce este întrușul să se bucure...” „Atunci toți copacii pădurii vor cînta de

bucurie.” (Psalmi 96; 11—12 și 97; 1, 98; 4). „Deșertul și pămîntul uscat se vor bucura și vor înflori precum trandafirul.” (Isaia 35: 1—2). „Cîntăți, ceruri și bucură-le pămîntului!” (Isaia 49: 13). Aceste versete pline de lirism și de robustă dragoste de viață sînt tipice pentru optimismul iudaic.

Printre celelalte atribute ale divinității se află și bucuria. „Dumnezeu este un Dumnezeu al bucuriei” (Psalmi 104: 31). „Preceptele Domnului sînt drepte bucurînd inima” (Psalmi 119: 9). „Și vă veți bucura în fața Dumnezeului vostru; voi, fiii voștri, fiicele voastre, robii și roabele voastre, precum și levitul care se găsește sub acoperișul vostru.” (Deut. 12: 12).

Bucuria este deseori comparată cu lumina, iar alături aceste noțiuni se confundă. „Lumina este dăruită celui drept și bucuria celui cu inima curată.” (Ps. 97: 11). Tot așa și dreptatea: „Este o bucurie pentru cel drept de a face dreptate.” (proverbe 21: 15).

Slujirea lui Dumnezeu implică o viață onestă, devotată binelui și ajutorării semenilor. Aceasta este sursa celei mai curate bucurii ce-i poate fi dată omului.

Apropierea de Dumnezeu este datorată de bucurie. „În prezența Ta este bucurie deplină.” (Psalmi 16: 11). „Bucură-te, pămîntule, slujește-l pe Dumnezeu cu bucurie: vino în fața lui cu cîntec.” (Ps. 100: 1—2) În același sens e semnificativ că sărbătoarea de Sucot este denumită Zeman simhatenu, sărbătoarea bucuriei noastre. „Și vă veți bucura în fața Dumnezeului vostru zece zile”, spune Biblia. (Lev. 23: 40).

Dar există bucurii și bucurii. Biblia previne împotriva bucuriilor nesănătoase. Deoarece popoarele păgine erau cunoscute pentru orgiile lor, profeții nu au încetat să-i prevină pe iudei: „Nu te bucura, Israel, cu bucuria păgînilor!” (Hosea 9: 1).

Ideea fundamentală despre natura divină a creației include toate formele de bucurie: „Vă

veți bucura de tot pe ce puneți mîna” (Deut. 12: 7). Bucuria de a dăruir este deobice asociată de bucuria de a trăi. De fapt, nimeni nu merită bucuria dacă nu a contribuit să aducă bucurie în viața semenilor. În acest sens este plină de semnificații înțelegerea pe care Talmudul o dă versetului biblic „Am făcut tot ce mi-ai poruncit Tu” (Deut. 26: 14). Tratatul Sifre (129A) interpretează acest text astfel: „M-am bucurat și i-am făcut și pe alții să se bucure.”

Literatura rabinică a dus mai departe și a dezvoltat ideile biblice. Printre faptele bune (mitzvet) cu care cineva poate obține un loc în lumea celor drepi, înțelepții noștri au inclus și faptul de „a bucura pe cei umili și a înveseli pe cei mîhniți” (Ta'an 22 A). Unul din cele mai des citate pasaje din Talmud este acela că prezența divină nu coboară asupra celui ușuratic și nestatornic, ci numai asupra celui care cunoaște bucuria datoriei îndeplinite. (Sabat 30 B)

Judaismul nu a încetat să condamne pesimismul, alitudinea de dispreț sau de negare a existenței. Unele pasaje din Talmud trebuie înțelese în sensul că ele condamnă renunțarea la bucuriile curate ale vieții. Astfel, este plină de semnificații afirmația că în ziua judecării de apoi omul va fi chemat să dea socoteală pentru bucuria pe care nu a adus-o în propria sa viață. (Ier. Kid.4).

Sabatul, ca și toate sărbătorile, sînt zile de bucurie și veselie pentru eвреu credincios. „Oneg Sabat” — bucuria Sabatului e mai mult decît o frumoasă figură de stil. În această zi, necazurile sînt uitate și timp de 24 de ore eвреul trăiește bucuriile superioare ale spiritului.

În sfîrșit, cunoscuta sentință talmudică „Omul să îndeplinească poruncile Torei cu bucurie și atunci îi va fi socotit ca virtute” dă întreaga măsură a concepției iudaice despre optimism, despre bucurie.

A M E N

Amen este, probabil, cuvîntul ebraic de cea mai largă circulație universală. El a intrat în fondul lexical al aproape tuturor limbilor, iar în afară de evrei a folosit deopotrivă de creștini și — într-o formă puțin modificată — de mahomedani.

Amen: patru litere, două silabe, un singur cuvînt... Dar acest cuvînt reușește să exprime mult mai mult decît multe toamuri pretențioase. Expresie concentrată a credinței, cuvîntul *Amen* circula de mii de ani, constituind momentele solemne din viața pămîntului. Rostit pe toate meridianele pămîntului, în temple, sinagogi, biserici și moschei el are o înaltă semnificație etică, simbolizînd adesea la principile sacre ale credinței și moralei.

Care este geneza acestui cuvînt atît de plin de semnificații?

Unii cercetători au fost de părere că *Amen* ar deriva din numele zeului egiptean Amon, de unde expresia „Pe Amon!”, un jurămint asemănător cu cel al romanilor „Pe Hercule!”... Explicația poate să pară plauzibilă, dar nu există nici o dovadă în sprijinul ei. S-ar putea mai degrabă că *Amen* în sensul „Așa să fie!” să fi derivat din rădăcina cuvîntului ebraic *emina*, care înseamnă *credință, cinste*.

Amen se găsește la început în biblie, avînd trei înțelesuri diferite și anume: 1. *Amenul* confirmării solemne, la sfîrșitul jurămîntului de ispășire făcut de către femeia bănuită de adulter; 2. *Amenul* exprimînd dorința ca D-zeu să permită împlinirea unei anumite dorințe; 3. *Amenul* dogmatic la încheierea primelor patru cărți ale psalmilor, pronunțat de popor atunci cînd David a mulțumit Domnului pentru bunătața sa. În Apocriefe, pe lângă înțelesurile de mai sus, *Amen* este utilizat și la terminarea rugăciunilor personale.

Potrivit doctrinei iudaice, trebuie răspuns *Amen* la auzul oricărei binecuvîntări în care este pomenit numele lui Dumnezeu. La slujba Templului din Ierusalim, răspunsul *Amen* nu parea însă suficient așa că se utiliza o frază mai lungă: „Lăudat fie în vecii vecilor numele glorioasei Sale împărății!” Un alt motiv pentru care *Amen* nu era folosit în Templu pare a fi fost faptul că în biblie acest cuvînt este întrebuințat numai în legătură cu blesteme, în vreme ce serviciul divin din Templu era o binecuvîntare.

În sinagoga din Alexandria, care era atît de mare încît nu toată asistența putea auzi vocea celui care oficia serviciul divin, semnalul pentru răspunsul *Amen* era dat prin filifirea unui steag.

Intrucît *Amen* este afirmarea credinței ferme, rabinii au subliniat cu tărie importanța sa psihologică, mai ales pentru acei cu știință puțină, care nu-și pot exprima simțămîntele prin studii sau discuții savante. Astfel, după Rabi Meir, chiar și un copil își poate asigura viața viitoare de îndată ce e în stare de a rosti *Amen*. De aici se trage obiceiul evreiesc de a învăța copilul să spună *Amen* de îndată

ce începe a vorbi. De asemenea, rabinii afirmă că nimic nu e mai însemnat în fața lui D-zeu ca *Amenul* spus de Israel. Răspunsul *Amen* este considerat chiar mai important decît binecuvîntarea în sine, căci acest cuvînt are puterea de a schimba soarta omului atît în timpul vieții sale, cit și după aceea.

Zoharul și misticii de mai tîrziu au elaborat concepția că *Amen* este simbolul iubirii lui D-zeu. În chip poetic *Amen* este descris ca fiind „glorioasă coroană” a binecuvîntării, avînd puterea de a se înălța repede la cer, străbînd toate porțile și ajungînd în fața tronului Domnului.

În Noul Testament cuvîntul *Amen* este întrebuințat de o sută de ori. Ori de cîte ori înțeleptul creștinismului dorea să atragă în mod special atenția ascultătorilor sau să dea precizări sale un caracter solemn, punea înaintea afirmațiilor sale cuvîntul *Amen*.

Forma mahomedană a cuvîntului *Amen* se spune după recitarea primei Sura din Coran. Cuvîntul este, de asemenea, utilizat ca talisman, precum și în corespondență.

Comemorarea martirilor pogromului legionar din 1941

În seara de duminică 27 decembrie 1964 (23 Tevet 5725) a avut loc la templul coral din București un serviciu divin de HAZCARA în memoria martirilor pogromului legionar din București, de la care s-au împlinit în această zi, după calendarul ebraic, 24 de ani.

Predica a fost rostită de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

Serviciul divin a fost oficiat de d. prim-cantor A. Guttman.

Au asistat: membrii sfatului rabinic, conducerea Federației Comunităților Evreiești (M.) din R.P.R. și a comunității evreilor din București, clerul și conducătorii sinagogilor, hahami, cantori, melamdiși și enoriași ai templelor din București.

Au participat și d-na și d. rabin Zalman Adelman din S.U.A.

Rabinul Almul la 90 de ani

Rabinul Iacob Almul a împlinit respectabilă vîrstă de 90 de ani. Consemnînd, aici, această fericită aniversare, sîntem bucuroși a adresa distinsului reprezentant al obștei sferelor din Capitală calde felicitări și urări de sănătate.

DI. rabin Almul descinde dintr-o veche familie de evrei spanioli, care a dat în trecut obștei rabini eminenți. Unul dintre ei a trecut în istoria rabinică pentru lucrările sale.

În anul 1948, cînd scaunul rabinic al obștei sferelor din București a rămas vacant, acest post i-a fost oferit d-lui Iacob Almul, care se bucura de aprecierea și stima unanimă a coreligionarilor săi. De atunci el își îndeplinește cu dragoste și rivă îndatoririle ce-i revin. Cu toată vîrsta înaintată, e nelipsit în fiecare zi, dimineața și seara, la rugăciune. Mulți privesc cu admirație pe acest rabin onest, cînd trece cu pas domul la slujba divină. Întreaga lui ființă e pătrunsă de misiunea sacră ce i-a fost încredințată, de a se afla în fruntea unei obștei cu un trecut bogat.

Fie ca D-zeu să-i hărăzească încă mulți ani de viață și putere spre a se consacra mai departe înaltei sale misiuni!

Redacția

Primul romancier în limba ebraică

Un om de știință britanic, dr. D. Patterson, de la universitatea Oxford, a publicat un amplu studiu despre primul romancier în limba ebraică.

Abraham Mapu, profesor de ebraică la o școală din Kovno, a publicat în anul 1853, la Vilna, un roman istoric, scris în limba ebraică. Acțiunea cărții se petrece în perioada biblică, în timpul domniei regelui Hizkiah. Cartea a apărut și în traducere engleză (la Londra, în 1887 și în New York, în 1903), în idîș (7 ediții), în germană (Leipzig, 1885) și în arabă.

Pe lângă acest roman biblic, Mapu a mai scris alte trei cărți, printre care romanele inspirate din viața evreiască a epocii sale „Ipocritul” (1858) și „Vizionarii”.

Abraham Mapu, partizan înfocat al *Hascalei* — mișcarea de modernizare a iudaismului, de la începutul secolului XIX — era un erudit și un profund cunoscător al culturii ebraice. În același timp stăpînea temeinic și cultura modernă, vorbea la perfecție franceza, rusă și germana.

Romanele lui Mapu sînt scrise în stil victorian. Așa cum arată dr. Patterson primul romancier ebraic a suferit influența scriitorilor europeni. Primul roman e influențat de „Misterele Parisului”, la lui Eugène Sue. În altă carte se simte înădurirea realismului rus.

Romanele lui Mapu au fost lectura preferată a unei generații și au exercitat o mare influență asupra scriitorilor de limbă ebraică și idîș.

DIN ISTORIA HASIDISMULUI
Menahem Nahum din Cernobil

Cunoscut sub numele de Marele Rabi Nahum, Menahem Nahum din Cernobil a fost unul din primii propovăduitori ai hasidismului în sudul Rusiei. După absolvirea strălucită a unei țesături din Lituania, Menahem Nahum se căsătorise foarte tîrziu și deveni profesor.

Complet detașat de problemele existenței, el se dedica studiului Cabalei, în special al operelor lui Isaac Luria. Cîrînd deveni un adept devotat al învățăturii Cabalei practice. Împunîndu-și o asceză crescîndă, Rabi Nahum renunță la consumul vîinului și al băuturilor în zilele săptămînii, postea complet de două ori săptămînal, și se trezea în fiecare miez de noapte pentru a plînge distrugerea Templului.

Era pe vremea cînd învățătura marelui Baal Șem Tov, întemeietorul hasidismului începuse a prinde rădăcini în sufletele evreilor credincioși din ținuturile Europei răsăritene. Zvonul despre învățătura lui Baal Șem ajunsese la urechile lui Menahem Nahum, care se hotărî să-l întâlnească. O întreagă serie de legende povestește această întîlnire, care a lăsat o profundă impresie asupra lui Menahem Nahum.

După moartea lui Baal Șem, el deveni discipolul lui Dov Ber, marele Maghid din Meseritz.

Învățătura lui Baal Șem, potrivit căreia Dumnezeu și Tora sălășluiesc în fiecare lucru iar omul trebuie să servească pe Dumnezeu în fiecare act al său și în orice împrejurare a vieții de toate zilele, a zguduit poziția inițială a lui Menahem Nahum. O lume nouă, liberă de ascetismul Cabalei lui Luria, de morbiditatea ce antrena respectarea prescripțiilor Cabalei practice, se deschidea în fața lui.

El intuia prezența divinității în fiecare lucru, ca și în fiecare aspect al vieții și simți că adevărata sarcină a credinciosului este aceea de a se apropia de spiritul divin care sălășluiește în el ca parte a infinitului răspîndit în tot universul, din care fiecare din noi este o particică. Credinciosul poate servi pe Dumnezeu în orice activitate a sa, chiar mîncînd și bînd, dar e sigur că cea mai înaltă înțelegere ce duce la adevărata dragoste a lui Dumnezeu este simpla și dreapta judecată.

Nahum, el însuși un învățat talmudist, fără a dori să diminueze însemnătatea studiului, ironiza pe cei care — desprînși de viață — studiau pentru a face paradă de cunoștințe lor, fără a pătrunde adevărata, profunda semnificație a Torei.

El mai pricepu că învățați din timpul lui, care își priceau viața apăsătoare numai asupra cărților, pierduseră contactul cu durerea și nevoile poporului. Simplitatea, modestia, credința lui profundă, evlavia lui caldă, îl făcuseră cîrînd cunoscut. Renumele lui se răspîndi printre hasidim și așa fu chemat să slujească ca „Maghid” la Cernobil.

Acolo el trăi în sărăcie, mergînd din oraș în oraș pentru a-și răspîndi noua doctrină, dar mai ales pentru a răspîndi bucuria și încrederea în sufletele celor ce sufereau. Toți banii pe care îi strîngea îi împărțea nevoiașilor.

Scrierile lui: *Meor Enaim* (Lumina ce luminează ochii) și *Iismah Leo* (Bucuria inimii) au fost publicate abia după decesul lui.

Marele Rabi Nahum a fost fondatorul unei dinastii hasidice.

la care Solomon a răspuns: „Lucrul acesta l-am citit adesea în stele”. Dar Rabi Iehuda Hahasid n-a vrut să noteze acest lucru pentru a nu fi bănuț că dă crezare cuvîntelor lui rabi Solomon.

Bagdadul este reședința Califului. Orașul e foarte mare, încît ai nevoie de 3 zile pentru ca să-l înconșuri. Acolo trăiesc mulți evrei, dar o femeie nu poate fi văzută. Nici un bărbat nu trece pragul casei cuiva, pentru a nu-i zări cumva femeia. Ar putea fi întîmpinat cu blesteme: „Neruşinatele, de ce intri!” Se bate deci cu un ciocan la ușa și stăpînul casei iese pentru a se întîlni cu oaspelele. Toți merg în permanență îmbrăcați în talii.

Rectorul universității din Bagdad este rabi Samuel Haveli ben Ali, un om plin de înțelepciune și cunoscător eminent al învățăturii scrise cit și a celei orale. El cunoaște în fapt Talmudul pe dinafară. În țările Babel, Asur, Persia și Media nu există evreu incult. Toți cunosc cele 24 cărți ale Bibliei, cu intonația respectivă, pentru a putea citi din ele oriînd sînt solicitați, neexistînd printre ei un cantor anume angajat.

Rectorul universității are cam o mie de studenți, dintre care cinci sute sînt aleși cu deosebită grijă. Rectorul e foarte bogat, merge îmbrăcat în aur și haine scumpe, stă pe un jilț înalt, iar studenții stau pe jos în jurul lui. El adresează cuvîntul asistentului, care-l transmite apoi studenților. Două asistenți stau lângă el pentru a putea transmite două prelegeri, la două grupe de studenți, din dreapta și din stînga maestrului.

În toată țara Asur, în Damasc și în orașele Persiei și Mediei nu există autoritate mai mare decît „Roș Iesiva”, rectorul universității. Sigiliul său este valabil în toate țările, chiar în Palestina, toți se tem de el, căci el are posibilitatea să judece și să pedepsească.

DIN ÎNSEMNĂRILE DE CĂLĂTORIE
ALE LUI RABI PETAHIA

Rabi Petahia din Regensburg, un prieten al lui rabi Iehuda Hahasid, a întreprins la începutul secolului XII o călătorie în orient. Trezind prin Praga și Polonia, el străbate Crimeea, ajunge în Bagdad, apoi în vestita cetate Susa; de aici trece în Palestina și revine în Europa, prin Grecia.

Notele sale de călătorie prezintă un interes deosebit pentru cunoașterea istoriei și obiceiurilor evreilor orientali, din evul mediu. Reproducăm fragmente din notele sale de călătorie, culese și redactate de prietenul său, rabi Iehuda Hahasid.

În țara Kedar (Arabia) nu există evrei, ci numai sectanți (autorul se referă la karaîți). Rabi Petahia i-a întrebat de ce nu cred în învățăturile rabinilor. „Pentru că nici strămoșii noștri nu au crezut” îi răspunsul lor. Vineri ei își pregătesc pinele tăiate în felii pentru masa de Sabat, mîncîncă în întinerie și stau toată ziua într-un singur loc, citind psalmi.

Cînd rabi Petahia le povestește despre cartea de rugăciuni și le citi ruza de masă, ei au fost impresionati, dar au spus că nicicînd n-au auzit despre Talmud. Apoi a traversat regiunea muntoasă Ararat, pînă la Nisibis. Acolo a găsit o comunitate mare evreiască precum și sinagoga lui rabi Iehuda ben Batira, care a trăit puțin scurt timp înaintea dărîmării ei — lui de al doilea Templu. Acolo se aflau de asemenea două sinagogi, ridicate pe vremea lui Ezra. Zidul unuia din ele cuprîndea o piatră roșie, provenită din clădirea templului. De la Nisibis a făcut 8 zile pînă la Noua Ninive. Apoi a trecut riul Tigris, ajungînd la vechia Ninive. Acolo totul era pustiu, iar pămîntul negru ca păcura. Unde fusese cîndva c pădure frumousă, era acum desert fără iarbă, fără plume. Noua Ninive are o mare comunitate care numără aproape 6000 de suflete. Ei sînt conduși de doi prinți, Rabi

David și Rabi Samuel, frați din neamul regelui David. Fiecare membru al obștei plătește anual un gulden de aur impozit, din care jumătate revine sultanului, iar jumătate primește cei doi prinți. Aceștia mai posedă vîș și pămînturi arabile. În aceste țări nu există cantori angajați, precum nu există nici în Persia, Media și Damasc. Prinții indică cine dintre comenșii lor să oficieze serviciul divin. Prințul are și o închisoare pentru răufăcători. Dacă un evreu se ceartă cu un musulman, pîntul are dreptul să-l judece și să-l condamne la închisoare pe cel vinovat, indiferent dacă-i evreul sau musulmanul.

La Ninive, rabi Petahia s-a îmbolnăvit și medicii sultanului au crezut că va muri. Acolo e obiceiul, ca atunci cînd moare un evreu străin, jumătate din averea lui să treacă în posesia sultanului. Rabi Petahia era întotdeauna bine îmbrăcat și luat, deci, drept om bogat. La căpătîiul bolnavului se adunaseră deocum scribii sultanului pentru a inventaria averea, imediat ce rabi Petahia va închide ochii. Dar acesta porunci să fie trecut imediat cu plutele peste riul Tigris. Așa riului avea puteri curative și l-a vindecat pe rabi Petahia.

La Ninive se afla un evreu foarte învățat și priceput în astrologie, numit rabi Solomon. Rabi Petahia l-a întrebat cînd va veni Mesia,

יָנוּאָרִי 1965		שָׁבָט תַּשְׁס"ה	
1 V	Se binecuv. I. Svat	יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	27 י
2 S		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	28 י
3 D	Ajuz de Roș Hodev	יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	29 י
4 L	Roș Hodev	יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	30 י
5 M		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	31 י
6 M		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	1 י
7 J		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	2 י
8 V		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	3 י
9 S		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	4 י
10 D		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	5 י
11 L		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	6 י
12 M		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	7 י
13 M		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	8 י
14 J		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	9 י
15 V		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	10 י
16 S	Sabat Șira	יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	11 י
17 D		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	12 י
18 L	Hanuca asar b'Svat	יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	13 י
19 M		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	14 י
20 M		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	15 י
21 J		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	16 י
22 V		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	17 י
23 S		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	18 י
24 D		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	19 י
25 L		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	20 י
26 M		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	21 י
27 M		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	22 י
28 J		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	23 י
29 V		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	24 י
30 S	Se binecuv. I. Așar	יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	25 י
31 D		יָמֵינוּ יִבְרַכֵּךְ	26 י

Legenda golemului din Praga

PROFIL

„IL EBREO“

Introducerea corului în muzica sinagogală din Europa centrală și răsăriteană este atribuită lui Solomon Sulzer, un cantor remarcabil, născut în anul 1804 și mort la Viena, în anul 1891. Acesta este într-adevăr autorul celor mai multe compoziții corale ce însoțesc serviciile divine în templu.

Miscarea pentru introducerea corului este, însă, mai veche. Ea a început încă în secolul al 16-lea de un eвреu de origine italiană, Solomon Rossi, supranumit în cercurile artistice și muzicale ale epocii Il Ebreo.

Rossi s-a născut la Mantua, într-o veche familie de rabini, fiind destinat el însuși carierei rabinice. Ca elev al cunoscutului compozitor mantuez Monteverdi, tânărul Rossi este remarcat în saloanele aristocratice, unde arta muzicală era cultivată. Rossi face repede carieră. La vârsta de douăzeci de ani este investit cu titlul de Muzicant al curții ducale, făcând parte din curtea lui Vincenzo I, principe de Mantua.

De la execuție, Rossi trece repede la compoziție: canzonete, madrigaluri, muzică de cameră, semîndu-și simbolic lucrările S. Rossi-II Ebreo.

La curtea ducală îl cunoaște pe marele rabin Leon di Modena. Indemnat de acesta, Rossi studiază muzica sinagogală, căruia îi dăruiește prospective. Compune o serie de coruri pe mai multe voci, pe texte de psalmi și rugăciuni, pe care le publică sub titlul: *Haširim așer le-Slome, Cîntecele lui Solomon*.

Rabinul Leon di Modena le introduce la serviciile divine din sinagoga din Mantua, iar de aici se răspîndesc în Italia și în sinagogile din răsăritul Europei.

Mormîntul lui Rambam

Înainte de moarte marele Rambam a cerut să fie înmormîntat în Țara Sfîntă, fără însă a indica în care anume parte. Ilustrul învățat s-a săvîrșit din viață în Egipt iar eoreii de acolo l-au jefit timp de șapte zile. După aceea au așezat rămășițele sale pămîntului într-un sicriu pe care l-au adus în Palestina. La graniță cortegiul a fost întîmpinat de căpeteniile evelilor. Alînd că Rambam nu a indicat exact locul unde să fie îngropat, mării orașelor ecreiești începură a se certa între ei: fiecare dintre ei are dornic ca orașul său să aibă cîntea de a avea acest mormînt.

Reprezentanții Ierusalimului au spus: noi sintem inima lumii, la Ierusalim a fost și va fi Templul sfînt și de aceea se cuvine ca Rambam să-și aște odihna veșnică pe Muntele Măslinilor.

Cei din Hebron au spus: în peștera Machpela odihnesc patriarhii lui Israel — Abraham, Ișac și Iacob și tot aici trebuie să fie înmormîntat și Rambam.

Cei din Safed au spus: cine oare e mai mare decît rabi Simon Bar Iohai, care odihnește la Meron, în apropiere de Safed? Să săpăm, dar, mormîntul lui Rambam la Meron, lîngă cel al lui Simon Bar Iohai.

Iar căpeteniile din Tiberiada au stat și au ascultat în tăcere, rușinați că ei nu au cu ce să se fîlească.

În cele din urmă fu hotărît ca sicriul să fie urcat pe spinarea unei cămile, iar aceasta lăsată s-o apuce încotro va uoi. Pe locul unde cămila se va opri va fi săpat mormîntul marelui învățat, căci în acest fel se va cunoaște voința divină.

Și cămă la porni la drum, iar în urma ei pîșea o mare mulțime de oameni. Iar cînd ajunse la prima casă din Tiberiada cămila se opri locului.

Pe locul acela fu săpat mormîntul lui Rambam și acolo el odihnește și în zilele noastre.

BRIT IVRIT OLAMIT

O legendă străbate spațiul și secolele. De sute de ani imaginația fiecărei generații este înflăcărată de istoria fascinantă a golemului din Praga. Însam vrăjii în accepția copiilor de heder, aventură extraordinară pentru fantezia prodigioasă a adolescenților, alegorie cu profunde implicații filozofice pentru oamenii maturi, dornici să pătrundă esența fenomenelor — golemul captează la toate vîrstele, fiind una din cele mai populare legende ale folclorului eвреiesc. Ea reprezintă proiectarea pe un plan fantastic a năzuinței omului spre creație, transfigurarea dorinței sale de a organiza, de a supune, de a domina forțele oarbe, de a modela materia inertă, reprezintă expresia credinței în forța cuvîntului, a spiritului.

Legenda despre golemul din Praga este cea mai răspîndită, dar nicidecum singura în genul ei. Noțiunea este mult mai veche, rădăcinile mult mai adînci. Termenul de golem apare la început în biblie (Psalmul 139:16) avînd sensul de substanță amorfă, ce embrion. În aceeași accepție se găsește în mod frecvent și în literatura talmudică. Așa de pildă atunci cînd talmudul vorbește despre cele șapte faze ale creației lui Adam, el arată că laza a treia, înainte de a-i fi insuflat D-zeu viața, era aceea a unui gdem, adică a unui produs informe, a unei sustanțe amorfă. (Abot, Rabi Nathan, 1:5).

În via în evul mediu, pe măsura creșterii credinței în forțele supranaturale și a ambiguității vrăjilor, de a crea viață prin mijloc artificial, termenul de golem a început să capete noțiunea pe care o are astăzi. În această epocă se răspîndesc credința că unii savanți talmudici sau post-talmudici ar fi izbutit să dea formă de om și să anime o masă de lut, lemn sau altă substanță. Mijlocul întrebuintat era de a scrie numele lui Dumnezeu pe bucată de hîrtie și a o pune în gura golemului. După o altă versiune, golemul a căpătat viață atunci cînd pe fruntea lui savantul a înscris cuvîntul *emeth*, adică adevăr.

Așel, o legendă povestește că pe cînd Ben Sira studia Cartea creației cu scopul de a înflă viață unui astfel de robot, un glas ceres l-a avertizat: „Nu vei putea s-o faci singur”. Ben Sira s-a dus atunci la tatăl său — despre care legenda afirmă că ar fi fost rofetul Ieremia — și au învățat împreună. După trei ani au izbutit să creeze un om pe care l-au animat, scriind cuvîntul *emeth* pe fruntea lui. Dar cînd omul astfel creat a aflat că același cuvînt, care este pe celule lui D-zeu, a fost scris și pe fruntea lui Adam, i-a fost teamă că, la fel ca acesta, va ceda în păcat și a cerut să moară. Atunci învățații au șters prima literă din cuvîntul *emeth*, care se citea acum *meth* mort, și golemul a prefăcut în țărînă.

O ră legendă talmudică relatează că rabi Raba creat un om pe care l-a trimis la Zeira Sanhedrin 65 B); în altă parte se povestește că învățații Hanania și Hoșai, care sîntau Cartea creației în fiecare vineri, au izbutit să creeze un vișel, pe care apoi l-au moart.

Acetoresuri aveau o circulație restrînsă, limitată la cercurile studiștilor, a pasiona-

ților talmudului. Abia în secolul XVI, cînd persecuțiile împotriva evelilor lipsiți de apărare s-au înmulțit, luînd forme dintre cele mai monstruase, legenda golemului cunoaște o largă răspîndire. Ea capătă un conținut nou, golemul nemăiînd doar o jucărie pentru plăcerea creatorului său, ci un protector al maselor eвреiești împotriva dușmanilor. Rabinul Eliahu din Helm, care a trăit pe la jumătatea secolului XVI, este primul căruia i se atribuie miracolul de a fi creat un golem. Intrucît el s-a servit de numele lui D-zeu în acest scop, a fost denumit *Bal Sem*, adică Stăpînul Numelui. Fiîndu-i teamă că monstrul pe care l-a creat ar putea distruge lumea, rabi Eliahu i-a scos plăcuta pe care era încrustat numele divin și atunci golemul a redevenit țărînă. Atît de crezută era această legendă încît nepotul lui Eliahu, rabi Zvy Askenazi, a dezbătut foarte serios problema dacă un golem poate sau nu să facă parte dintr-un minian.

Cel mai celebru golem a fost creat însă de către rabi Lehuda Löw din Praga (1513—1609), una din marile figuri ale iudaismului, în jurul cărei s-au țesut multe legende. Acest golem a fost creat de către rabin în timpul unei mari primejdii pentru everi și el și-a servit stăpînul în chip inteligent. Golem din Praga ar fi demascat acuzaarea de omor ritual și a ajutat la prinderea acelor care răspîndiseră această monstruoasă acuzație. Legenda spune că rabinul ar fi făcut golemul la cererea expresă a unui glas ceres, care i-a relevat în vis formula datătoare de viață. El a reușit în această dificilă muncă numai cu ajutorul celor doi gineri ai săi, ambii oameni foarte învățați și pioși.

Fiîndu-i teamă că golemul ar putea profana

Sabatul, rabi Löw avea grijă să îndepărteze în fiecare vineri după amiază formula datătoare de viață astfel că simbăta golemul nu era decît o masă neînsuflețită de lut. Într-un rind, însă, rabinul a uitat să-i scoată placa miraculoasă; exista primejdia ca golemul să profaneze simbăta și să devină un pericol pentru întregul oraș. Rabinul a pornit în urmărirea golemului, pe care l-a prins lîngă sinagoga, prefăcîndu-l pe loc într-o grămadă de pămînt. Se spune că resturile se mai află și astăzi printre ruinele vechii sinagogi din Praga.

Începînd din secolul XVI, aproape fiecare generație își are propria sa legendă despre golem. Se povestește astfel că atît rabinul Eliahu din Vilna (1720—1797) cît și rabi Israel Bal Sem Tov (1700—1760), fondatorul hasidismului, ar fi creat cite un golem.

Golem este întotdeauna reprezentat ca protejînd pe everi împotriva persecuțiilor. Deși înzestrat cu aproape toate facultățile omenești, golemul nu poate vorbi. Funcția lui se reduce la a asculta și a executa poruncile stăpînului său, ceea ce îl face fără voință proprie și fără rațiune.

Legenda despre golem a inspirat o întreagă literatură. Poeți, romancieri, dramaturgi — everi și neeveri — au fost atrași de acest subiect atît de bogat în sensuri poetice-filozofice. Scriitorul german Gustav Meyrink a scris un roman „Golem”, care a fost tradus în mai multe limbi. Drama cu același titlu a poetului H. Leivik a fost reprezentată pe scenele a numeroase teatre. Însușiri, legenda a fost transpusă în mai multe rînduri pe ecran, începînd din perioada filmului mut și în continuare, pînă în zilele noastre.

Tînărul Moșe

desen de LILIE

Moie ~ Omul

(Urmare din pag. 1)

diul strănu l-a îndepărtat de ai săi, e nevoit să i-ă în deșeri și să se statornicească la casa suului său. Aici el duce existența anonimă, viața de ambii, de păstor al turmelor lui soției sale, și nu există nici cel mai mîndrică că ar regreta tumultul și fastul statului imperial. Dimpotrivă. Atunci cîndurîngur în deșertul arzător, are revelația mîinii sale, Moșe e departe de a fi cuprins de exaltare. Multă vreme se îndoaiește că putea fi la înălțimea cerului. „Cine sint eca să mă duc la Faraon și să scot din Eg pe copiii lui Israel?”

Asa debutul Moșe și așa va rămîne pînă în ultima cli a vieții sale. Drumul său nu e un marș în lăță spre o țintă dinainte cunoscută, ci cale lungă și întorciută, deloc scutită de decepții, ezitări și rătăcirii, calea înaintegătorului, al deschizătorului de drumuri din ține timpurii. Cum observă un publicist eвреu, Moșe e un salohar al credinței, care-știe hainele poartă, îndelung, blestemă scapă din mîni tablele primite pe Sinai, care atinge totuși treptele înfelepciunii, di ce a luptat cu demonii și cu ingerii, după a stîrpit în el însuși păcatele pe care și-a le condamnă la alții.

Tocmai aceasimperfecțiune a sa, atît de omenească, ca șarea sa modestie, îl apropie de inimile tere. Tar fiîndcă fiînța sa nu e plămîdită materialul desăvîrșit dar rece din care sîncuși zeii, ci din substanța imperfectă ce alcește natura umană. Moșe e veșnic aproape noi, simbol al umanității ce înaintec învingîndu-și imperfecțiunea, spre fărne făgăduite ale luminii și civilizației.

Fructe de Hamișă Asar Besvat

(Urmare din pag. 1)

deoarece înainte de a le îndeplini, ele trebuie cunoscute.

Cabalistul Haim Vital scrie că fructele sînt de trei feluri. Unele au miezul dulce și coaja tare altele au miezul bun, dar simburile amar, înșirîși există fructe dulci în întregime. Tot așa și oamenii: unii ascund o inimă caldă sub o înțînă exterioară rece; alții sînt mieroși la vorbă, dar fapta lor e amară; înșirîși, unii oameni au inima caldă și faptele lor sînt pe măsura sufletului.

Care este geneza sărbătorii de Hamișă Asar Besvat?

Talmudul (tratat Roș Hașana) spune că 15 Svat e începutul anului pomilor — adică de la această dată încep să revină la viață după anotimpul rece — și de aceea nu e îngăduit a se întîrzie cu predarea zecuielii după această dată. După cum se știe din biblie, zecuietura trebuia dată cohanimilor (1/50 din recoltă) și levitilor (1/10 din recoltă) deoarece aceștia nu au primit pămînt, ei fiind consacrați activității spirituale. Interesant e faptul că talmudul reamintind obligația de a da zecuietura vorbește de fructe, legume, nu și de cereale; probabil pentru că fiind vorba de piine, aliment primordial, predarea cerealelor nici nu mai trebuia amintită, cultivatorii grăbindu-se să le aducă slujitorilor altarului.

Caracterul actual Hamișă Asar Besvat l-a căpătat treptat, în decursul secolelor. Astfel, dintr-o scriere din secolul al XIII-lea, datată eruditului rabi Mordehai ben Hilel aflăm că în această zi nu se spune Tehana (o lamentație despre suferințele neamului) și nici

nu se postează. Același aspect îl are sărbătorearea și în secolul XVI, după cum reiese din Sulhan Aruh, codul legislației iudaice întocmit de rabi Iosef Karo.

Obiceiul de a consuma fructe în ziua de Hamișă Asar Besvat s-a răspîndit printre everi din Europa începînd de la comunitățile din Germania. După părerea noastră el constituie un reflex al condițiilor social-istorice în care au trăit eвреii secole de-a rîndul. Îngheșuții în gheourii întunecoase și insalubre, rupți de natură, ei tînjeau după un pom înverzît, după o pașiste înflorită. Copiii lor nu cunoșteau cîmpia, marea, grădinile decît din descrierile biblice. În ziua de Hamișă Asar Bîșvat, cînd scrierile sfînte arătau că pomii se scutură de amorteala iernii, eвреii din Germania obișnuiau să-și împodobească masa cu fructe exotice, făcînd în acest fel simbolic legătura cu natura.

În concepția iudaică natura sugerează armonie, predisune pe om la acțiuni nobile. Profetii recur deseori la imagini inspirate de natură spre a-și exprima ideile înălțătoare. Astfel, vorbind despre idealul mesianic al înfrățirii și păcii între popoare „cînd vor preface săbiile lor în fiare de plug și lăncile lor în cosoare”, cînd „nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu se vor mai deprinde cu pravila războiului”, profetul Miheia exclamă: „Ci fiecare va sta tîhnit sub vița sa și sub smochinul său și nimeni nu va mai răspîndi groaza.” (IV—4).

Acesta este mesajul lui Hamișă Asar Besvat, această modestă dar atît de frumoasă sărbătoare din calendarul iudaic.

CALATORIA IN STRAINATATE A EMINENȚEI SALE

Ministrul adjunct al Sănătății din Israel, d. I. Rafael și industriașul englez Chlor salută pe d. Șef rabin

Recepția oferită de Congresul Mondial Evreiesc

În ziua de 29 noiembrie 1964 în Beith Sokolov din Tel Aviv a avut loc o recepție oferită de Congresul Mondial Evreiesc în cinstea d-nei și d-lui Șef rabin dr. Moses Rosen. Au luat parte fruntași ai vieții politice și culturale, deputați din parlament, reprezentanți religioși etc.

Prof. Tartakower, președintele secției israeliene a Congresului Mondial Evreiesc, a pronunțat un discurs în care a scos în evidență personalitatea Eminenței Sale d-lui Șef rabin și rolul istoric pe care-l are în viața evreimii romine.

„Evreimea din întreaga lume — a spus prof. Tartakower — urmărește de mulți ani, cu admirație și respect, opera aceluia care poartă cu demnitate și abnegație steagul judaismului român. Noi omagiem minunatul mod prin care d. Șef rabin dr. M. Rosen știe să imbine îndatoririle sale de devotat cetățean al țării în care trăiește și în al cărei parlament a fost ales, cu acelea de bun și conștiincios fruntaș al comunității evreiești.”

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Rosen a făcut apoi o largă expunere asupra desfășurării vieții comunităților evreiești din R.P.R. în

דער געזונטסטהייטס-וויצעמייסטער פון מדינת ישׂראל, הר"ר י. ראפאל און דער ענגלישער אינדוסטריעלער קלאר, באגריין דעם רב הגבול.

ultimii douăzeci de ani. D-sa a vorbit mai mult despre raporturile de colaborare cu celelalte comunități evreiești din Răsărit și din Apus, subliniind marea importanță a cunoașterii reciproce dintre diversele obștii evreiești din lume.

„Noțiunea de pontifex făcător de poduri, este foarte potrivită pentru conducătorii spirituali ai marilor colectivități, care sînt datori a crea punți între acei ale căror destine le poartă. Un pod presupune însă, drumul în ambele sensuri. Vizite reciproce vor contribui la întărirea legăturilor noastre și la o activitate comună spre binele general.”

„Evreii care se află sub oblăduirea mea își exprimă prin glasul meu omagiu și dragoste pentru președintele Congresului Mondial Evreiesc, d. dr. Nahum Goldman, marele evreu al vremurilor noastre, care și-a dedicat activitatea înțelegerii reciproce și contribuției pe care poporul evreu de pretutindeni trebuie să-o aducă la cauza păcii între popoare. Li urăm deplin succes în această binecuvîntată muncă” a încheiat d. Șef rabin cuvintele d-sale.

Recepția oferită de ministrul cultelor statului Israel

Luni 30 noiembrie 1964 (a doua seară de Hanuca) a avut loc în saloanele „Heichal Shlomo” din Ierusalim, recepția oferită de d-na și d. dr. Z. Wahrhaftig, ministrul Cultelor statului Israel, în cinstea Eminenței Sale și d-nei Șef rabin dr. Rosen.

Au participat numeroși oaspeți reprezentînd cele mai alese cercuri religioase și culturale din Israel.

Au asistat d-na și d. D. Popescu, însărcinatul de afaceri al R.P.R. în Israel.

Dr. Z. Wahrhaftig, ministrul Cultelor statului Israel, luînd cuvîntul cu acest prilej a omagiat personalitatea șef rabinului din R.P.R. subliniind meritele d-sale deosebite și activitatea binefăcătoare ce o desfășoară în postul înalt pe care-l ocupă. Scoțînd în evidență diversele laturi ale activității Eminenței Sale, d. ministrul Wahrhaftig a arătat că d-sa se bucură în același timp și de dragostea și venerația populației și de stima și prețuirea conducătorilor statului român.

OASPETE AL LIGII ISRAEL ~ R. P. R.

Ziarul „Glasul Poporului” din 10 decembrie 1964 relatează astfel despre adunarea populară organizată de Liga de prietenie Israel — R.P.R.

Dr. Moses Rosen, Șef rabin al evreilor din R.P.R., a fost marți 8 decembrie 1964 oaspetele Ligii de prietenie Israel—R.P.R. la Haifa și a luat cuvîntul la o impozantă adunare populară, desfășurată în sala „Beit-Hauman”.

Dr. M. Rosen a subliniat interesul suprem al evreilor de pretutindeni de apărare și promovare a păcii mondiale. Șef rabinul evreilor din România a făcut relatări despre realizările grandioase ale poporului român în opera de construcție și a subliniat libertățile depline,

cetățenești și religioase, care au fost asigurate de către regimul de democrație populară evreilor din România.

Adunarea a fost onorată de prezența reprezentantului legației Republicii Populare Romine în Israel, d. G. Andronic.

Adunarea a fost salutăată de rabinul Frenkel. Prof. Moshe Katz, președintele Ligii, care a prezidat adunarea, a rostit un cuvînt introductiv.

O recepție a fost oferită apoi în saloanele „Wolfman” în cinstea d-nei și d-lui Moses Rosen, la care au luat parte personalități din viața publică, culturală, religioasă a Haifei și fruntași ai Ligii Israel—R.P.R. Recepția s-a desfășurat într-o atmosferă cordială.

Recepție la „Brit Ivrit Olamit”

„Brit Ivrit Olamit” (Asociația mondială de ebraistică) a organizat în ziua de 25 noiembrie 1964, în saloanele din Ierusalim, o recepție de sărbătorire a Eminenței Sale d-lui Șef rabin dr. Moses Rosen.

A luat cuvîntul d. dr. Israel Goldstein, președintele lui „Brit Ivrit Olamit” și președintele organizației mondiale „Keren Hayessod”, care a spus printre altele: „Un străvechi dicton ebraic spune că lauda omului se face numai parțial cînd e de față și se face în întregime în absența lui. De adevărul acestei zicale m-am convins cînd am vizitat România, anul trecut. Șeful rabin era atunci plecat în străinătate și regretul pe care l-am avut de a nu-l fi găsit acasă, a fost compensat de faptul că am putut auzi, în lipsa d-sale, păreriile evreilor romini despre conducătorul lor. Pretutindeni am găsit numai dragoste și venerație pentru acel care întruchipează în ochii tuturor însăși destinele judaismului din România. Oamenii simpli nu conțineau în a povesti amănunte despre muncă sa neobosită și despre spiritul de dăruire cu care d-sa își îndeplinește misiunea sacră ce-i revine”.

„Asociația mondială de ebraistică” urmărește de mulți ani activitatea pe care o desfășoară d. dr. Rosen în domeniul învățării limbii ebraice, limba sfîntă a Bibliei. Cursurile de Talmud-Tora pe care d-sa le-a înființat și le ține sub personală supraveghere, sînt instituții cu care d-sa și obștea evreiască din R.P.R. pot fi mîndri și pentru care noi îi felicităm călduros.”

„Revista Cultului Mozaic din R.P.R.” este o publicație de un înalt nivel, pe care cu toții o prețuim și așteptăm cu nerăbdare fiecare nouă a ei apariție. Coloanele ebraice pe care le conține sînt scrise într-o aleasă și născută limbă, iar conținutul ei este de o deosebită valoare. Știu că revista se bucură de mult interes în rîndurile colectivității evreiești din R.P.R., dar și noi aici sîntem dornici s-o citim. Articolele și cuvîntările d-lui Șef rabin dr. Rosen, pe care le reproduce revista, sînt pline de învățătură și etică și sînt scrise cu o excepțională măiestrie.”

„Ne bucurăm că avem prilejul să-i exprimăm și personal întreaga noastră prețuire și recunoștință profundă pentru razele binetă-cătoare ce le răspîndește activitatea d-sale asupra judaismului de pretutindeni.”

Au luat apoi cuvîntul: d. Rafael, ministrul adjunct al Sănătății și prof. Tartakower, care au scos în evidență multilaterală activitate a sărbătoritului și recunoștința deosebită ce o merită nu numai din partea evreilor din România, ci și din partea întregului judaism.

Răspunzînd, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a descris pe larg problemele de Talmud Tora ale comunităților evreiești din R.P.R. D-sa s-a ocupat apoi de revista noastră, relatînd condițiile de redactare și apariție, precum și marea interes ce trezește în rîndurile cititorilor.

„Limba ebraică — a spus d-sa — este limba noastră sfîntă, este limba profeților. De la un capăt la celălalt al istoriei și în întreaga noastră împrăștiere, înfrîngînd legile spațiului și ale timpului, această limbă a făcut să răsună rugăciunile noastre, dorurile și aspirațiile noastre. S-o cultivăm și s-o răspîndim, căci ea e cheia care ne deschide drumul spre comorile etice biblice, spre ideile de pace și dreptate socială ale bibliei, căci însăși salutul ei întruchipează supremul ideal al zilelor noastre: SHALOM — PACE”

Eoreii originari din România au întîmpinat cu multă căldură pe distinsul oaspete. În clișeu: d. Șef rabin dr. M. Rosen vorbind la o recepție oferită de organizația unitară a alialei romine.

עלי רובסניא האפן דער הארם לארונסענאפער דעם שווערן נאכט. אין כולל: דער רב הגבול דר. מ. רזן. האט א דרשה ביים שבת-פאסט אינגעקערנט פון דער סאטמארער איגאניזאציע פון דער רב סטעינער עליה.

„Itahdut Olei Romania” omagiază pe D. Șef rabin

În ziua de 19 noiembrie 1964 a avut loc în saloanele Bnei Brit din Tel Aviv o recepție oferită de organizația unitară a alialei romine, în onoarea d-lui Șef rabin și d-nei dr. Rosen.

Au luat cuvîntul: ing. Anghel Dastălu, S. Zilberfarb, av. D. Ebercohn și alții, care au relevat momente impresionante din activitatea păstorului spiritual al evreimii din România. Vorbitoarii au accentuat liberățile religioase de care se bucură comunitățile evreiești din R.P.R.

Tuturora le-a răspuns mulțumind Eminența Sa d. Șef rabin dr. M. Rosen.

Conferința despre Șef Rabin Dr. Iacob Niemirower

Cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la trecerea în lumea celor drepți a aceluia care a fost dr. Iacob Niemirower Șef rabinul comunităților evreiești din România, Histadrut Olei Romania a organizat a Tel Aviv o solemnitate de comemorare.

Conferința comemorativă a fost rodită în ziua de 28 noiembrie 1964 de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

Cuvîntul de deschidere a fost ținut de d. deputat Itzhak Korn, președintele lui „Histadrut Olei Romania”.

D. Șef rabin dr. M. Rosen și ministrul israelului la București, d. H. Ayalon, la recepția oferită la Tel Aviv de Liga de prietenie Israel—R.P.R.

דער רב הגבול דר. מ. רזן און דער מיניסטער פון מדינת ישׂראל און בוקארישטער חתר מ. אילון, ביים אויפנעם איינגעקערנטע אין תל-אביב פון דער ליגע פון פריינט: שאפט ישראל-ר.פ.ר.

D-LUI ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Recepția oferită de către d-na și d-l D. Popescu, însărcinatul cu afaceri al R.P.R. în statul Israel

Marți, 1 decembrie 1964, d-na și d-l D. Popescu, însărcinatul cu afaceri al R.P.R. în Israel au oferit o recepție în cinstea Eminenței Sale și d-nei Șef rabin dr. M. Rosen.

Au luat parte doamnele și domnii: Levavi, director în Ministerul de Externe, deputat Iona Kesse, în numele Congresului Mondial Evreiesc; deputat Itzhak Korn, în numele lui Histadrut din România; deputat Meir Saari, dr. Kahane, directorul general al Ministerului Cultelor; Erem, din conducerea Agenției Evreiești; Itzhak Shapira, secretarul general al Cooperăției; pictorul Reuven

Rubin, fost ministru al statului Israel la București; S. Zilberfarb, reprezentând Itahdut Olei Romania, reprezentanți ai Ministerului de Externe, membrii legației R.P.R. etc.

Recepția s-a desfășurat într-o atmosferă călduroasă de prietenie.

Marile organe de presă israeliană au subliniat gestul deosebit de atent pe care l-a făcut însărcinatul cu afaceri romin, care a dispus să se servească un meniu casher (ritual), spre a respecta și în acest mod sentimentele religioase ale oaspeților.

Întrevederea cu ministrul Internelor și Sănătății

Dr. Moshe Shapira

În ziua de 30 noiembrie 1964 a avut loc la Ierusalim o întrevedere cordială între d. ministrul de interne și al sănătății, Moshe

Shapira, șeful partidului religios Mizrahi din Israel și Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

Directorul Agenției Evreiești D-l S. Z. Shragai întâmpină pe d-l Șef rabin

Simbătă 14 noiembrie 1964, d-na și d-l Șef rabin au fost oaspeții d-nei și d-lui

S. Z. Shragai, directorul Departamentului de alia din „Agenția Evreiască”.

ECOURI DIN PRESĂ EVREIASCĂ INTERNAȚIONALĂ

Agențiile internaționale de presă evreiești, precum și întreaga presă israeliană au înregistrat permanent toate momentele mai importante din timpul recente călătorii a d-lui Șef rabin și a d-nei dr. Rosen.

Numeroase articole elogioase la adresa d-sale au apărut în diverse ziare și reviste, articole care s-au ocupat, în același timp, pe larg, cu comentarea liberei și nestingheritei dezvoltări a vieții culturii mozaice din R.P.R.

Marile ziare „Haaretz”, „Maariv”, și „Hat-zot”, precum și ziarele în limba română „Viața noastră”, „Glasul poporului” și „Adevărul” au publicat interviuri acordate de Eminența Sa.

Postul de radio Kol Israel a relatat pe larg programul vizitei în Israel și a transmis un interviu acordat de d. Șef rabin.

Numeroase organe de presă evreiești din străinătate au reprodus aceste declarații și au publicat articole de comentarii în legătură cu această călătorie.

Solemnitatea punerii pietrei funerare pe mormintul lui Rabinerin Taube Rosen ע"ה

În ziua de 9 noiembrie 1964 s-au împlinit 13 ani de când au fost reînchinate la Ierusalim, în cimitirul Sanhedria, rămășițele pămîntului ale celui care a fost timp de peste 50 de ani unul din marii conducători ai iudaismului român, rabinul-gaon Avram Leib Rosen ע"ה. Totodată se împlinea un an de la încetarea din viață a tovarășei sale de viață rabinerin Taube Rosen ע"ה a cărei piatră funerară a fost inaugurată în această zi.

În fața mormintelor soților Rosen s-a adunat o mare mulțime de prieteni, rude și admiratori, care au lăsat să aducă prinosul lor de recunoștință pentru binefăcătoarea activitate desfășurată de fostul rabin al comunităților din Moinești, Fălticeni și București și de soția sa. Numeroși rabini s-au adunat aici să rostescă rugăciuni pentru sufletul marelui învățal, care a dăruit iudaismului religios numeroase opere de înaltă valoare.

Fiul lor, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen și doamna, precum și fiica lor împreună cu soțul ei, Șef rabinul Scoției, dr. Wolf Gottlieb, au luat parte la trista solemnitate.

Serviciul religios a fost oficiat de către Șef rabinul statului Israel, Iser Iehuda Unterman, care a rostit o impresionantă predică, în care a relevat meritele defunctului.

Din partea familiei a vorbit apoi Șef rabinul Scoției, d. dr. Wolf Gottlieb.

În numele rabinelor originari din R.P.R. a vorbit d. rabin S. Deutsch, fostul rabin al comunității evreiești din Satu Mare.

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Rosen a rostit tradiționalul *kadiș*.

Fie amintirea celor drepti în veci binecuvîntată!

Vizita la ziarul „Viața Noastră”

În ziua de 7 decembrie 1964, Eminența Sa d. Șef rabin dr. M. Rosen a fost oaspetele ziarului în limba română „Viața noastră”. Personalul și colaboratorii redacției au ovacionat pe d. Șef rabin. Directorul ziarului, d. M. Lindner a rostit un cuvînt de salut prin care a omagiat personalitatea păstorului religios al iudaismului român.

D. Șef rabin a subliniat în cuvîntarea d-sale marea însemnătate pe care o are acțiunea de informare reciprocă, acțiune ce

Recepția de la „Heichal Schlomo din Ierusalim. De la stînga spre dreapta: S. Zilberfarb, secretar general al organizației Itahdut Olei Romania; dr. Z. Wahrhaftig, ministrul Cultelor statului Israel; Șef rabin dr. Moses Rosen; d-na și d. D. Popescu, însărcinatul cu afaceri al R.P.R. în Israel; d-na Rosen; d-na dr. Wahrhaftig; d-na și d. Vremeș, consilier la legația R.P.R. din Israel; d-na și d. Solo Abramovici.

דער קהילה פון ירושלים, פון לינקס צו רעכטס: ש. זילבערפארב, גענעראל סעקרעטאר פון דער איטאליאנישער, דזאחרות עולי ומונים; דר. ז. ווארהאפטיג, מיניסטער פון מינות ישראל; רב הכתר דר. משה רוזן; פרוי און דער ד. פאפאסקו, באהעלעכטשער פארן שטייער פון דער רפ"ה אין ישראל; פרוי דר. רוזן; פרוי דר. ווארהאפטיג; פרוי און דער סאטמארסער רב; פרוי און דער ווערעמס, קאנסיליער ביי דער רומענישער געמיינדע אין ישראל.

EXCURSIE LA EIN GHEDI

Keren Kayemeth LeIsrael a invitat pe d-na și d. Șef rabin dr. M. Rosen împreună cu d-na și d. dr. W. Gottlieb, șef rabinul Scoției, la o excursie comună la Arad (o nouă așezare în plin desert), apoi pe malul Mării Moarte, la Ein Ghedi.

Excursia a avut loc în ziua de 10 noiembrie 1964.

EXCURSIE LA EILAT

D-na și d. D. Popescu, însărcinatul cu afaceri al R.P.R. în Israel au avut amabilitatea de a invita pe d-na și d. Șef rabin spre a face o excursie comună prin deșertul Neghebului, pînă pe malul Mării Rosii, la Eilat.

Excursia a avut loc în ziua de 6 decembrie 1964.

BUN VENITI

În ziua de 23 decembrie 1964 au sosit în țară d-na și d. rabin Zalman Adelman, din Denver-Colorado (S.U.A.). D. rabin Adelman a făcut parte din delegația rabinelor americane care ne-a vizitat țara în anul 1956.

Adresăm distinșilor oaspeți un sincer Baruchim habaim — Bun venit!

Solemnitatea de înfîmpinare a Eminenței Sale și a d-nei Șef rabin la templul coral

Vineri 25 decembrie 1964, în cadrul serviciului divin de Kabbalat Sabat, a avut loc la templul coral din București solemnitatea înfîmpinării de bun venit pentru Eminența Sa și d-na dr. Rosen, cu prilejul reînnoțirii lor din călătoria făcută în străinătate.

D. rabin I. M. Zalman, membru al Consiliului superior rabinic, a adresat cuvîntul de salut și de bun venit.

În predica d-sale, d. Șef rabin a mulțumit pentru bunele urări făcute și a exprimat recunoștință guvernului statului Israel, precum și tuturor personalităților, organizațiilor și instituțiilor care l-au înconjurat cu afecțiunea lor în timpul călătoriei.

D-na a redat apoi impresii despre munca de construcție din Israel și a subliniat importanța cunoașterii reciproce a popoarelor în lupta pentru apărarea păcii.

La această solemnitate au asistat d-na și d. rabin Zalman Adelman, din Denver-Colorado (S.U.A.). D-na a rostit o alocuțiune.

Recepție în cinstea d-nei și d-lui rabin Z. Adelman din S.U.A.

Duminică 27 decembrie 1964 a avut loc în sala de festivități a templului coral din București o recepție oferită de Federația Comunităților Evreiești (M) din R.P.R. în cinstea d-nei și d-lui rabin Z. Adelman din Denver-Colorado, care ne-au vizitat țara.

Au luat cuvîntul: Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, rabin I. M. Zalman, membru în Consiliul superior rabinic. Emil Schechter, secretar general al Federației, av. Daniel Segall, președintele Comunității Evreilor din București și Micu Farky, președintele secției sefarde din Comunitatea Evreilor din București.

D. rabin Z. Adelman a mulțumit pentru caldele sentimente cu care a fost salutat și a elogiat marile progrese pe care le-a constatat în țara noastră de la ultima sa vizită, din 1956.

Prim-cantorul A. Gutman și hahamii M. Steinmetz și Z. Rabinovici au cântat cîntece religioase.

Abonați-vă la „Revista Culturii Mozaic”. Prețul abonamentului de lei 5. — pe 6 luni, sau lei 10. — pentru un an, se poate expedia prin mandat postal pe adresa: Federația Comunităților Evreiești (M.), str. D. Racoviță nr. 8 (raion 23 August) București.

Redactorii ziarului „Viața noastră” i-au făcut o caldă primire d-lui Șef rabin dr. M. Rosen

די רעדאקטארן פון דער ציון, וואוואנאמאטרא „וואס פאר א געמאכט דעם רב הכהן דר. מ. רוזן, א ווארעמע קבלת פנים.

SINAGOGI ȘI LEGENDE DIN EVUL MEDIU

EXPEDIȚIE ARHEOLOGICĂ LA MASADA

O expediție arheologică alcătuită din 80 de persoane a început săpăturile pe locurile unde acum două milenii se afla orașul israelian Masada. Pe baza descoperirilor făcute de expedițiile precedente s-a stabilit că Masada a fost distrusă de romani în anul 70 al erei noastre.

EVREII ÎN UNIUNEA SOVIETICĂ

Date publicate recent de Direcția Centrală de Statistică a U.R.S.S. oferă o imagine a răspândirii populației evreiești pe teritoriul Uniunii Sovietice.

Astfel, procentul evreilor în raport cu numărul total al locuitorilor este de 5,6 la sută la Leningrad, iar la Moscova de 4,7 la sută. În regiunea Vinnia, procentul evreilor este de 11,5 la sută, la Jitonir — 9,5 la Odesa — 14,8, la Cernăuți — 20,4 la sută. La Kiev evreii constituie 19,9 la sută din totalul populației, la Minsk — 7,6, la Riga — 5 la sută, la Vilno — 6,9, la Chișinău — 19,9 la sută.

Cît privește răspândirea limbii idiș, datele Direcției Centrale de Statistică arată că ea continuă să fie limba uzuală a unei importante părți a populației evreiești. Astfel, 37 la sută din evreii din Tașkent, 43 la sută din evreii din Chișinău, 48 la sută din Riga, 70 la sută din Vilno și 75 la sută din evreii din Kovno au indicat limba idiș drept limba lor maternă.

UN FILM ITALIAN DESPRE GHETOU DIN THEREZIN

Regisorul italian Di Carlo a început turnarea unui film despre ghetoul și lagărul hilerist din Theresin, unde au fost exterminați peste 60.000 de evrei din Cehoslovacia și din alte țări ocupate. Doar 120 de persoane au reușit să supraviețuiască acestui infern. Parte din aceștia participă acum la turnarea filmului.

ENGLEZII APREȚIAZĂ MUZICIENII ISRAELIENI

O casă de discuri londoneză a imprimat un disc cu muzica executată de Filarmonica din Israel. Succesul acestei inițiative a depășit așteptările: în numai câteva zile, au fost vândute 80.000 de discuri.

POPULAȚIA EVREIASCĂ DIN TUNIS

În Tunis populația evreiască numără acum 25.000 suflete, față de 100.000 cît era acum cîțiva ani. Cea mai mare parte a celor emigrați s-au stabilit în Franța. Astfel, numai la Paris locuiesc în prezent 60.000 evrei originari din Tunis.

VERNISAJ PARISIAN

Un public numeros, alcătuit din oameni de artă, ziariști etc. au luat parte la vernisajul tradiționaliei expoziții de artă plastică a pictorilor evrei. Anul acesta, expm 100 de pictori. Expoziția trezește interes în cercurile artistice parisiene.

DECLARAȚIILE DR.-ULUI NAHUM GOLDMAN

După întrevăderea pe care a avut-o cu cancelarul Erhard, Dr. Nahum Goldman, președintele Congresului Mondial Evreiesc, a declarat, în cadrul unei conferințe de presă ținute la Bonn, că argumentele invocate de guvernul vest-german în favoarea prescrierii crimelor naziste sînt inconsistente. În sprijinul afirmației sale, vorbitorul a invocat declarațiile unor reputați juriști din Franța, Belgia și R.F.G.

JUBILEUL COMUNITĂȚII EVREIEȘTI DIN BRAZILIA

Colectivitatea evreiască din Brazilia a sărbătorit împlinirea a 60 de ani de la stabilirea primilor imigranți

Cu rare excepții, evul mediu a fost o epocă întinsecă, în care evreii au fost siliți să trăiască în ghetouri, supuși tuturor umilințelor și asupririlor.

În acele vremuri de restriște, evreii găseau alinare în sinagogă. Slova cărților sfinte le ținea loc de patrie, dîndu-le tărie și speranță. În preajma sinagogilor s-a dezvoltat folclorul evreiesc au înflorit admirabile legende și povestiri, transmise apoi din generație în generație. În aceste povestiri, elementul real se îmbină cu fantasticul, realitatea este transfigurată iar miraculosul apare pentru a imprimă un deznădămint fericit.

De regulă, sinagoga era o casă modestă, care nu se făcea remarcată prin nimic de locuințele umile ale credincioșilor. În evul mediu unele așezări aveau însă sinagogi falnice, adevărate fortărețe în care credincioșii se adăposteau la vreme de primejdie. Era ultimul refugiu în care evreii sperau să găsească scăpare și nu o singură dată comunități întregi pierreau în flăcările lăcașului lor sfînt. În unele curți ale sinagogilor se mai pot vedea și azi pietre funerare ridicate pe mormintele kedoșimilor — ale martirilor.

Construirea unor asemenea sinagogi — cetăți cerea fonduri însemnate și cu cele mai multe așezări evreiești erau foarte sărace, legenda atribuie ridicarea acestor lăcașe sfinte unor miracole. O astfel de legendă povestește că odată niște copii se jucau pe o colină, săpînd în nisip, cînd deodată li se ivi în fața ochilor un acoperiș. Peste măsură de uimiți, ei o luară la fugă să anunțe pe pă-

rinți. Aceștia continuară săpăturile și dezgropară o sinagogă impunătoare. Plini de sfială, oamenii au pășit în casa de rugăciuni unde au dat de un bătrîn culundat în studiul unei cărți sfinte.

Altă legendă povestește că locuitorii unui oraș amenințat de răufăcători s-au refugiat cu toții în sinagogă. Aici ei au opus rezistență dirză, respingînd rînd pe rînd atacurile urmăritorilor. Atunci asediații au pus sinagoga sub bătaia tunurilor. Dar ghiulele se infingeau în zid, fără a pricinui vreo stricăciune. Uluși și speriați peste măsură, asediații încetară atacul și crulară viața celor dinăuntru. În amintirea acestui miracol o ghiulea de tun a fost alintată de balconul sinagogii.

Numeroase legende se referă la podoabe sau obiecte de cult ale sinagogilor din evul mediu. Iată de pildă una despre cei doi lei sculptați din lemn ce împodobește sinagoga din Deutz, o localitate de pe malul Rinului.

La marginea orașului, chiar pe malul fluviului, un evreu evlavios, numit Iosua, își clădise o casuță în care locuia cu soția sa. Soții trăiau din cîștigul modest al bărbatului, care transporta călătorii cu luntrea de pe un mal pe celălalt al Rinului, Iosua era nu numai evlavios ci și un om înzestrat, iar timpul liber și-l folosea fie copiind cu caligrafia sa impecabilă scrieri sfinte, fie lucrînd podoabe pentru sinagoga orașului.

Într-o seară, Iosua terminase de sculptat o pereche de lei, care urmau să împodobească chivotul sinagogii. Leiul erau înfățișați spri-

jiniți pe labele dinapoi, labele dinainte fiind întinse, ca să susțină draperia din fața dulapului sfînt. Era o lucrare măiestră: ochii păreau că aruncă scintile, iar din coama bogată putea fi numărat fiecare fir de păr.

Într-un tirziu, cuprinși de oboseală, Iosua și soția lui adormiră. În sobă jăratecul pîlpii, învîluind într-o lumină roșie leiul sprijiniți pe o bancă din apropiere. În puterea nopții, o bandă de tîlhari pătrunse în casuța luntreșului. Deodată, pendulul din perete prînse să sune prelung, trezind pe luntreș și soția sa.

La un semn al căpeteniei lor răufăcători se năpustiră asupra victimelor pregătindu-se să-i ucidă, cînd unul din ei aruncîndu-și privirea spre sobă rămase împietrit de spaimă. Cei doi lei se așezaseră pe labe, crescuseră, iar din ochii lor țîșneau fulgere. Lumină devenea din ce în ce mai puternică, învîluind casuța într-un roșu aprins, făcînd lei și mai amenințători. Îngrozii, doi dintre tîlhari o rușeră la fugă. Cînd căpetenia dădu și-o steargă și el pe ușa, unul din lei înlîine o labă, lăsînd-o să cadă cu toată greutatea pe umărul răufăcătorului. Scoînd un strigăt de groază, acesta se smuci cu putere și o luă la goană.

Din cauza întinericului des și a celui cel dol tîlhari căzură în Rin și fură înghițiți de valurile înspumate; în celălalt privește pe lăbandei, el a continuat să alerge cîl și înțură puterile, apoi se prăbuși fiind prînș de țărani porniți în urmărire la lui

evrei în această țară. De fapt istoria imigrației evreiești în Brazilia este mult mai veche: cu 300 de ani în urmă, cîteva familii fugite de închiziția spaniolă au traversat oceanul, intenționînd să se stabilească în Brazilia. Dar persecuțiile bisericii catolice au silit pe noii veniți să plece mai departe. De abea pe la începutul secolului nostru primii imigranți evrei s-au stabilit în Brazilia. În prezent, populația evreiască din această țară numără 140.000 suflete

AKTION SINNENZEICHEN" LA LUCRU

Un grup de 30 tineri vest-germani, membri ai organizației „Aktion Sinnenzeichen”, au sosit în Israel, unde vor lucra la construcția unui cămin pentru copii orbi. Așa cum am scris în numărul nostru trecut, membrii acestei organizații și-au propus să ispășească crimele părinților lor participînd la reconstrucția orașelor distruse de naziști și la ajutorarea celor care au avut de suferit de pe urma nazismului

UN CALENDAR PENTRU... 355 ANI

O comisie de rabini londonezi lucrează la alcătuirea unui calendar permanent, care va acoperi perioada 1885—2240. Calendarul va apare în limbile ebraică, engleză, franceză și germană și va furniza date evreiești în raport cu celelalte calendare.

EXPEDIȚIE ARHEOLOGICĂ JAPONEZĂ

O expediție alcătuită din șase arheologi japonezi va face timp de mai mulți ani săpături la Tel Zeror, lîngă Hadera. Oamenii de știință speră să găsească relicve din 4 perioade istorice: patriarhală, canaanită, israeliană și helenistică. Expediția este organizată de Societatea japoneză pentru studiul Orientului mijlociu.

„VICARUL” LUI HOCHHUT ÎN BELGIA ȘI FINLANDA

„Vicarul”, drama scriitorului vest-german Rolf Hochhut, în care este dezbătută poziția papei Pius al XII-lea față de masacrele naziștilor, își continuă marșul triumfal pe scenele lumii. O transpunere în limba flamandă va fi prezentată de un teatru din Bruxelles. Piesa va fi jucată în actuala stațiune și de către teatrul din Helsinki.

FACULTATE DE EBRAISTICĂ LA UNIVERSITATEA DIN LENINGRAD

Conferințe semitoilogilor din U.R.S.S. a hotărît înființarea unei facultăți de ebraistică pe lîngă Institutul științific pentru popoarele asiatice de la Leningrad. A fost adoptată hotărîrea de a intensifica pregătirea materialului di-

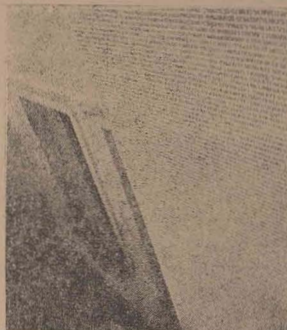
dactic necesar studierii limbii ebraice, precum și editarea unor texte vechi de ebraistică.

PROIECT DE LEGE ÎMPOTRIVA ANTISEMITISMULUI ÎN ANGLIA

Guvernul laburist a hotărît să supună parlamentului un proiect de lege care interzice antisemitismul și rasismul.

ÎN MEMORIA LUPĂTORILOR EVREI ÎMPOTRIVA NAZIȘTILOR

Uniunea invalizilor de război din Israel a cerut municipalității orașului Tel Aviv să ridice un monument care să eternizeze amintirea evreilor care au căzut în lupta împotriva hileristilor.

Unul din pereții sinagogii din Praga, pe care sînt înscrise numele celor 80 mii evrei celii uciși de naziști.

VOLUM DE REPORTAJE ÎN IDIȘ APĂRUT ÎN U.R.S.S.

Un volum de 486 pagini cuprinzînd 19 reportaje scrise de publiciști de limba idiș a apărut în U.R.S.S., în colecția revistei „Sovetș Heimland”. Culegerea, care este intitulată „Iată cum trăim”, înfățișează viața populației evreiești din diferite regiuni ale Uniunii Sovietice.

VOLUM MEMORIAL TERESIEN-STADT

Cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la eliberarea deținuților din lagărul hilerist Teresienstadt, Federația comunităților evreiești din Cehoslovacia va edita un volum memorial cuprinzînd un bogat material documentar despre acest lagăr.

LA 50 KM. DE ROMA...

Regisorul Dino, D. Laurentis lucrează de 3 ani la o supraproducție cinematografică „Biblia”. În acest scop,

la 50 de km. de Roma s-a amenajat o grădini splendidă în care au fost filmate... scene din rai.

DOCTOR ÎN LITERATURA IDIȘ

Universitatea din Amsterdam a conferit titlul de Doctor în literatura idiș cercetătorului L. Fucs pentru disertația sa „Izvoare ebraice și arameice în vechia carte epică evreiască Regii”. L. Fucs este directorul bibliotecii de J. J. daistică și șeful lectoratului de idiș și ebraică de pe lîngă universitatea din Amsterdam.

DIN ISTORIA PARTIZANILOR EVREI

Documente descoperite în ultima vreme în Polonia arată că numărul detașamentelor evreiești de partizani ce au activat în anii războiului în această țară e mult mai mare decît se considerase pînă acum. Pe această cale s-a aflat, între altele, de existența detașamentului de la Bielsk, ce a pricinuit pagube însemnate transporturilor militare ale trupelor hileriste.

SINAGOGA ORIGINALĂ DIN BELFAST

La Belfast (Irlanda de nord) a fost inaugurată o nouă sinagogă. Construită în formă circulară, această sinagogă originală are plafonul în formă de Maghen David. Inaugurarea a avut loc într-un cadru solemn, la festivități participînd primul-ministru al Irlandei de Nord.

ARHEOLOGIE SUBACVATICĂ

Pe coasta mediteraneană au fost efectuate cercetări subacvatice în zona fostelor orașe antice Cesarean, Așdod și Așkalon. Cercetările au fost încununete de succes.

CANDELABRE DE HANUCA

Cu ocazia sărbătorilor de Hanuca din acest an, s-a deschis la Paris o interesantă expoziție de lămpi și candelabre aparținînd diferitelor muzee și colecții particulare.

Confecționate din bronz, aramă, argint sau din ceramică, lămpile și candelabre expuse oferă o imagine a diversității ariei aplicate evreiești. Astfel, pot fi admirate lămpi lucrate în stil italian sau renan, inspirate din arhitectura gotică, cu roze și săgeți; în stil olandez, amintind de linia caselor patricienilor din Amsterdam; în stil polonez, cu vulturul biecal etc. Expoziția aruncă o lumină nouă asupra universalității artei religioase evreiești.

די רייזע פון רב הכולל דר. משה רוזן אין אויסלאנד

דעם 30טן נאָוועמבער 1964 איז פאָרגעקומען אין ירושלים א פּרױט ענש באַגעגנױס צווישן דעם אינגערן און געזונטהײטס־

מיניסטער משה שאפירא, וואס פון „מורתי“ אין ישראל א רב הצולל דר. משה רוזן.

